

Geredigeerd woordelijk verslag van een openbaar verhoor van de parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag op 25 november 2020 in de Enquêtezaal van de Tweede Kamer te Den Haag.

Gehoord wordt **mevrouw T. van Ark**.

Aanvang: 9.30 uur

Voorzitter: Van Dam

Griffier: Freriks

Verder zijn aanwezig de leden van de commissie Van Aalst, Belhaj, Van Kooten-Arissen, Kuiken, Van der Lee, Leijten en Van Wijngaarden,

en enkele medewerkers van de ambtelijke ondersteuning.

De voorzitter:

Goedemorgen. Wij hebben vandaag twee verhoren, zo dadelijk mevrouw Van Ark, voormalig staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, en vanmiddag om 13.00 uur de heer Snel, voormalig staatssecretaris van Financiën.

Mevrouw Van Ark, van harte welkom bij de parlementaire ondervragingscommissie. U bent hier om als getuige gehoord te worden. Dat verhoor vindt plaats onder ede, zoals dat heet. Ik zeg het maar tegen iedereen, omdat het in de praktijk best ingewikkeld blijkt te zijn omdat er zo veel te vertellen is, maar we hebben specifieke, gerichte vragen en u helpt ons als u ook specifiek en gericht antwoord geeft. Laten we elkaar in dat opzicht helpen. U kunt tijdens het verhoor uw microfoon gewoon aan laten staan.

U bent staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid geweest in de periode oktober 2017 tot juni 2020. In die hoedanigheid bent u ook verantwoordelijk geweest voor het dossier kinderopvangtoeslag en alles wat daarmee te maken heeft. Ik denk dat het goed is om ook voor de mensen die met ons meekijken, te memoreren dat de commissie een opdracht heeft die eigenlijk loopt tot en met het eerste rapport van Donner. Dat is 14 november 2019. Dus wij hebben niet in onze taakopdracht staan dat wij het gaan hebben over compensatieregelingen en dat soort dingen. U bent tot juni 2020 in office geweest, maar onze vragen zullen zich toch richten tot en met die periode in november 2019. Ook om even uit te leggen aan de mensen dat heel belangrijke dingen, waar mensen tot op de dag van

vandaan nog mee zitten, niet in dit verhoor aan de orde komen. Dat heeft niks met u te maken; dat heeft met onze opdracht te maken. Ik denk dat het goed is om dat duidelijk te maken.

Zoals ik al zei, wordt dit verhoor onder ede afgelegd. Wilt u de eed of de belofte afleggen?

Mevrouw **Van Ark**:

De eed.

De **voorzitter**:

De eed. Goed, als u de eed aflegt, bevestigt u daarmee dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zult zeggen. Dan vraag ik u om te gaan staan, uw rechterhand in de lucht te doen, met twee vingers omhoog, en mij na te spreken: zo waarlijk helpe mij God almachtig.

Mevrouw **Van Ark**:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan staat u nu onder ede en kunt u weer gaan zitten. Heb ik het goed begrepen dat u geen schriftelijke verklaring hebt opgesteld en ingestuurd?

Mevrouw **Van Ark**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Dat klopt. En heb ik het ook goed begrepen dat u niet de behoefte heeft om een openingsverklaring af te leggen?

Mevrouw **Van Ark**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Dat klopt ook. Dan kunnen we meteen met het verhoor beginnen. Dat verhoor zal worden afgenomen door mevrouw Leijten en de heer Van Aalst. Mogelijk heeft mevrouw Kuiken aan het eind ook een aantal vragen. Ik geef mevrouw Leijten het woord.

Mevrouw **Leijten**:

Ik wil met u terug naar uw aantreden als staatssecretaris van Sociale Zaken, in oktober 2017. Heeft u toen een overgangsdossier gekregen?

Mevrouw **Van Ark**:

Ja, ik heb in mijn eerste weekend al zo'n ambtelijk dossier meegekregen waarin informatie stond, onder andere over het traject directe financiering.

Mevrouw **Leijten**:

Ging het ook over de kinderopvang?

Mevrouw **Van Ark**:

Ja.

Mevrouw **Leijten**:

Wat stond er precies in?

Mevrouw **Van Ark**:

Er stond in dat er gewerkt werd aan een nieuw systeem. Ik vond het ook relevant om die informatie te krijgen, want het was een van de opdrachten uit het regeerakkoord om daar zorgvuldig naar te kijken. Er werd mij de Kamerbrief meegegeven uit 2016 en ook het heroriëntatierapport dat daarbij hoorde.

Mevrouw **Leijten**:

Heeft u naast dat overgangsdossier gesprekken gehad met de directeur Kinderopvang, de secretaris-generaal of de dg Werk over de kinderopvang en de kinderopvangtoeslag?

Mevrouw **Van Ark**:

Ja, ik heb vrij snel daarna al ambtelijke gesprekken gehad, ook omdat toen al speelde dat er mogelijk een jaar uitstel moest komen.

Mevrouw **Leijten**:

Maar we komen nog bij de directe financiering. Het gaat mij echt over ... U start. U krijgt een overdrachtdossier. Wat was de informatie over de kinderopvang en de kinderopvangtoeslag?

Mevrouw **Van Ark**:

Die informatie was heel erg breed, want er liepen veel trajecten op het terrein van de kinderopvang. Dat ging van het kwaliteitstraject tot de continue screening. Het ging over het traject van directe financiering, maar ook over alle gesprekken die liepen met de kinderopvangorganisaties, bijvoorbeeld over tarifiering. Er werd uitgelegd wat kinderopvang

precies is, wat de brede range is. Eigenlijk het hele speelveld van de kinderopvang werd daarin geschetst.

Mevrouw **Leijten**:

Bent u toen ook op de hoogte gesteld van de gevolgen van de fraudeaanpak die ouders trof?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee.

Mevrouw **Leijten**:

Bent u op de hoogte gesteld van de hoge terugvorderingen en de alles-of-nietsbenadering?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik wist wel dat er hoge terugvorderingen waren, want dat was een van de redenen waarom het stelsel aangepast moest worden, maar ik wist niet dat die te maken hadden met de alles-of-nietsbenadering. Er lag een probleemanalyse aan ten grondslag die andere richtingen aangaf dan de alles-of-nietsbenadering.

Mevrouw **Leijten**:

Als we nou terugkijken naar de verhoren van vorige week, had u daar dan niet over geïnformeerd moeten worden?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik had er graag over geïnformeerd willen worden, als dat bekend was geweest. Dat klopt.

Mevrouw **Leijten**:

De impact van de alles-of-nietsbenadering was bij iedereen bekend, hebben wij vorige week gehoord.

Mevrouw **Van Ark**:

Ja, maar pas op een later moment.

Mevrouw **Leijten**:

Vroeger of later, maar in ...

Mevrouw **Van Ark**:

Ik had het heel graag toen geweten.

Mevrouw **Leijten**:

... oktober 2017 ...

Mevrouw **Van Ark**:

Nee, toen was het mij niet bekend.

Mevrouw **Leijten**:

Toen was het u niet bekend.

Mevrouw **Van Ark**:

Ik had het heel graag toen geweten, want ik denk dat dit voor heel veel ouders heel erg is geweest. Als ik die afslag toen had kunnen nemen, had dat een hoop leed kunnen besparen. Dat vind ik heel erg.

Mevrouw **Leijten**:

Nou zijn er verschillende brancheorganisaties. We hebben de ouders in de kindervang, BOinK. Er zijn natuurlijk schuldhulpmaatjes en noem het allemaal maar op. Die vragen eigenlijk al heel lange tijd aandacht voor de hoge terugvorderingen en de gevolgen daarvan voor ouders. Werd dat u goed gemeld?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik heb dat niet bij aanvang gemeld gekregen.

Mevrouw **Leijten**:

Nou had u ook armoede en schuldhulpverlening in uw dossier. Wat stond daarover in het overdrachtdossier?

Mevrouw **Van Ark**:

Het waren twee verschillende dossiers, twee verschillende afdelingen. Het waren beide onderwerpen waar ik me heel verwant mee voelde. En omdat ik ze allebei in portefeuille had, waren ze voor mij ook logisch met elkaar verbonden. Ik heb eigenlijk van begin af aan het schuldendossier betrokken bij de kinderopvang. Dat was overigens ook wat in de ambtelijke notitie stond, namelijk dat er veel mensen in de schulden zaten die ook te maken hadden met terugvorderingen op de kinderopvangtoeslag. Dus dat was mij van begin af aan bekend.

Mevrouw **Leijten**:

Maar daar stond niet in dat dat te maken had met de alles-of-nietsbenadering?

Mevrouw **Van Ark**:

Niet met de alles-of-nietsbenadering.

Mevrouw **Leijten**:

Nou zei een wethouder heel recent, maar volgens mij is dat niet een nieuw signaal geweest, dat de Belastingdienst de sloopkogel voor kwetsbaar Nederland is. Is dat u toen gemeld?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee.

Mevrouw **Leijten**:

Is u bij de oriëntatie op het schuldendossier duidelijk geworden dat de Staat, de Belastingdienst, als schuldeiser wel een heel harde was?

Mevrouw **Van Ark**:

Ja, want ik wist dat de overheid een van de grootste schuldeisers is. Dat heeft ook te maken met het feit dat de overheid voor veel mensen een belangrijke bron van inkomsten is. Maar dat schept een bijzondere verantwoordelijkheid om daar zorgvuldig mee om te gaan. Daarom voelde ik me ook zeer verwant met de opdracht in het regeerakkoord om aan de slag te gaan met de schuldenproblematiek.

Mevrouw **Leijten**:

Ja. Oké. Daar komen we zeker nog op. Nou hebben wij te horen gekregen dat er veel discussies hebben gelopen met de Belastingdienst over de alles-of-nietsbenadering maar ook over de problematiek en de complexiteit van de kinderopvangtoeslag. Afgelopen maandag verklaarde uw collega uit het kabinet dat het eigenlijk onbegonnen werk was, omdat het zo ingewikkeld was. Wat is daarover aan u gemeld?

Mevrouw **Van Ark**:

Direct bij aanvang -- ik heb daar zeker in het begin veel gesprekken over gevoerd met de ambtelijke organisatie -- werd mij de probleemanalyse, op grond waarvan de ambtelijke organisatie directe financiering adviseerde, heel erg duidelijk. Er werden eigenlijk vier termen steeds genoemd. Dat was ook mijn probleemanalyse. De complexiteit van het stelsel. Het feit dat men werkte met een voorschotsystematiek, zodat je van tevoren je inkomen moest inschatten. Het vaststellen van het inkomen gebeurde laat en kon dus leiden tot hoge navorderingen. De verantwoordelijkheid was grotendeels bij de ouders neergelegd. Dat waren de vier onderdelen van de probleemanalyse die er lag over de kinderopvangtoeslag. Daar ben ik vanaf het begin mee aan de slag gegaan.

Mevrouw **Leijten**:

Op dat ministerie had u te maken met verschillende personen. Kunt u aangeven met wie u precies allemaal contact had, en op welke momenten, over de kinderopvang, de kinderopvangtoeslag en die directe financiering? We komen daar inhoudelijk op terug, maar het gaat even om ons beeld: met wie werkte u samen op het ministerie?

Mevrouw **Van Ark**:

In het begin werkte ik heel veel samen, in losse afspraken, met de directie Kinderopvang. Het kwam ook vaak aan de orde in het portefeuilleoverleg dat ik had met de directeur-generaal Werk, want kinderopvang viel onder zijn directoraat-generaal. Toen ik merkte dat ik wel heel veel ad-hocgesprekken had, omdat er veel gebeurde op het terrein van kinderopvang in brede zin, heb ik uiteindelijk gevraagd om een periodiek overleg met de afdeling, zoals ik ook met veel andere afdelingen had. Want ik vond het een belangrijk onderwerp en ik wilde daar tijd aan kunnen besteden.

Mevrouw **Leijten**:

Oké. Nou hebben wij hier de directeur Kinderopvang gezien. Daar had u periodiek overleg mee.

Mevrouw **Van Ark**:

Ja, niet vanaf het begin. In het begin waren er afspraken als een nota daar aanleiding toe gaf of als er een discussie liep. Maar op enig moment -- ik kan me niet precies herinneren wanneer -- heb ik daar een periodiek overleg van gemaakt.

Mevrouw **Leijten**:

En de dg Werk?

Mevrouw **Van Ark**:

Daar had ik eens in de twee weken een afspraak mee, een bilateraal overleg. Dat ging soms niet door, omdat er ook heel veel andere trajecten liepen op Sociale Zaken, maar dan deden we dat telefonisch. Heel vaak ging het ook wel door.

Mevrouw **Leijten**:

Wanneer komt de secretaris-generaal in beeld?

Mevrouw **Van Ark**:

De secretaris-generaal heeft niet zozeer een inhoudelijke rol. Die bestuurt het ministerie, is de hoogste ambtelijke baas. En zeker op het ministerie van Sociale Zaken is er een cultuur

dat heel veel inhoud in de directoraten-generaal wordt gedaan. Wat de sg wel doet, is die combinatie maken en je adviseren op thema's die bovenover gaan. Maar dat is op een hoger abstractie ...

Mevrouw **Leijten**:

Bovenover?

Mevrouw **Van Ark**:

Ja, thema's die verschillende onderwerpen aan elkaar linken.

Mevrouw **Leijten**:

Als het politiek gevoelig wordt?

Mevrouw **Van Ark**:

Dat bespreek ik ook met de beleidsmedewerkers en de directeuren en de dg. Ik heb daar geen hiërarchie in betracht. Maar de secretaris-generaal houdt het totaaloverzicht. Dat is niet zozeer op de inhoud van het dossier als meer op het bovenliggende thema.

Mevrouw **Leijten**:

Dus strategie?

Mevrouw **Van Ark**:

Bijvoorbeeld, ja.

Mevrouw **Leijten**:

Wanneer sprak u met de secretaris-generaal over de kinderopvang?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik sprak eens in de twee weken met de secretaris-generaal. Dat was ook een periodiek overleg. Dan kon het over van alles gaan, thema's die op het bordje lagen waar ik even over wilde sparren, of waar zij over wilde sparren. Met enige regelmaat kwam bijvoorbeeld de schuldenproblematiek in brede zin voorbij, want die ging ons beiden zeer aan het hart. Dan keken we wat we daar aan konden doen, als ministerie.

Mevrouw **Leijten**:

Nou ben ik zo benieuwd ... Het ministerie heeft natuurlijk een hiërarchische ordening. Daar heeft een bewindspersoon ook mee te maken. Maar het heeft ook een publieksloket, waar burgerbrieven binnenkomen. Daar hebben we het afgelopen maandag ook over gehad met

de voormalige minister van Sociale Zaken. Welke aandacht hebben de signalen die binnenkomen bij het publieksloket in dit soort periodieke overleggen?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik kreeg regelmatig een overzicht van wat er was binnengekomen aan vragen van mensen uit het land en de antwoorden die daarop door de beleidsdirecties waren gegeven. Met enige regelmaat haalde ik daar op verschillende thema's ook wel signalen uit, als ik dacht: hé, wat is hier eigenlijk voor geks aan de hand? Dat deden de beleidsdirecties ook. Dat specificerden we bijvoorbeeld voorafgaand aan een algemeen overleg.

Mevrouw **Leijten**:

Oké. Dus u heeft een overleg kinderopvang en dan vraagt u: wat is er eigenlijk de afgelopen tijd binnengekomen op de kinderopvang en wat kunnen we daaruit ophalen?

Mevrouw **Van Ark**:

Niet per se, want de directies hebben natuurlijk ook een hoge mate van professionele autonomie, dus ik ga er ook van uit dat zij zelf daar hun licht over opsteken en dat die contacten er zijn. Soms vielen mij zelf dingen op.

Mevrouw **Leijten**:

En als er nou brieven komen van maatschappelijke organisaties? U weet vrij goed hoe het werkt, want u bent ook heel lang Kamerlid geweest. Die worden dan én naar het ministerie én naar de Kamer gestuurd. Ze staan op de agenda voor een overleg. Las u die dan zelf?

Mevrouw **Van Ark**:

Ja.

Mevrouw **Leijten**:

Oké. In augustus 2017 publiceerde de Nationale ombudsman het rapport Geen powerplay maar fair play, over de fraudeaanpak bij ouders door de Belastingdienst en het Combiteam Aanpak Facilitators. Bent u geïnformeerd over dit rapport?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee. Ik heb het wel teruggevonden in een lijst met een overzicht van rapporten. Het speelde in mijn overdrachtdossier of in de weken erna geen rol.

Mevrouw **Leijten**:

Wanneer bent u betrokken geraakt bij reacties op dit rapport?

Mevrouw **Van Ark**:

Niet.

Mevrouw **Leijten**:

Kijk, dat u dat niet was toen u begon, in oktober 2017 ... Maar ook niet in een latere fase?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee, ik kan mij niet herinneren dat ik, anders dan wellicht in een brief die mede namens mij is gestuurd, waardoor ik het officieel zou moeten weten ... Maar ik heb geen directe betrokkenheid gehad bij de reactie op het rapport van de Ombudsman.

Mevrouw **Leijten**:

De misstanden die de Nationale ombudsman omschreef, werden die beschouwd en betiteld als gewoon uitvoeringsproblemen?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik weet niet hoe die beschouwd werden, want ik heb het rapport zelf niet op die manier onder de aandacht gekregen, maar het zou een verklaring kunnen zijn. Dat zou een interpretatie van mijn kant zijn. Ik vind het lastig om me daaraan te wagen. Wat ik wel wist over de problematiek, is dat er sprake was van hoge navorderingen bij mensen. Dat was de categorie mensen waar wij graag hulp aan wilden bieden met een systeemwijziging. Daarnaast weet je dat er bij elke regeling helaas ook sprake is van fraude. Dat was inderdaad in mijn beleving een zaak van de uitvoering. De categorie mensen die te maken had met de alles-of-nietsproblematiek heb ik pas heel laat op het netvlies gekregen.

Mevrouw **Leijten**:

Nou zei de voorganger op uw dossier ... Dat was in een ander kabinet de minister. In het kabinet waarin u nu zit, is het de staatssecretaris. Hij zei dat het, terugkijkend, ging om fraudebrieven en fraudemeldingen. Is daar werkelijk niks van gemeld in uw overdrachtdossier?

Mevrouw **Van Ark**:

Als er sprake was van aantekeningen of bevindingen over fraude in mijn overdrachtdossier, ging het meer in de marge van de nota erover dat we bij het ontwikkelen van richtingen goed kijken dat regelingen niet fraudegevoelig zijn. Maar er is niet verwezen naar grootscheepse fraude of iets dergelijks. De discussies die ik had, waren beleidsdiscussies, gericht op de toekomst en de uitvoering van de regeling. Er was geen informatie die mij proactief werd

gemeld, behalve als ik bijvoorbeeld vroeg om aantallen mensen die te maken hadden met navorderingen.

Mevrouw Leijten:

We komen zo meteen nog op de inhoudelijke keuzes bij de directe financiering, maar dat is natuurlijk een belangrijk onderwerp als u start. Dat zei u al. Dat zat groot in uw overdrachtdossier. Vindt u het een gemiste kans dat het rapport van de Nationale ombudsman, dat toch ging over hoge navorderingen en de handhaving van de Belastingdienst, daar helemaal niet bij betrokken is?

Mevrouw Van Ark:

Ja, zeker achteraf constateer ik dat. Ik denk dat dat echt een gemiste kans is geweest. Dit was misschien een moment geweest om direct al bij aanvang van mijn staatssecretariaat een richting op te gaan die ik niet ben opgegaan, maar die ouders veel leed had kunnen besparen. Dat spijt mij zeer.

Mevrouw Leijten:

De heer Van Aalst heeft nog wat vragen voor u.

De heer Van Aalst:

Mevrouw Van Ark, ik wil het even met u hebben over de samenwerking tussen Sociale Zaken en het ministerie van Financiën. Wanneer waren bewindspersonen betrokken bij de samenwerking tussen uw ministerie en Financiën?

Mevrouw Van Ark:

Ik heb zelf in de eerste maanden van mijn staatssecretariaat contact gehad met de collega van Financiën over diverse onderwerpen, al dan niet kinderopvanggerelateerd. Maar dat was geen gestructureerd overleg.

De heer Van Aalst:

Oké. Dus het stond niet vast ... Waar moeten we aan denken? Wekelijks? Maandelijks? Het was niet periodiek, maar ...

Mevrouw Van Ark:

Ik heb bijvoorbeeld in december 2017 een overleg gehad met mijn collega-staatssecretaris van Financiën over wat in jargon de ALO-kop heet.

De heer **Van Aalst**:

Kunt u uitleggen wat de ALO-kop inhoudt? Het is een afkorting, maar dat zegt mij even ...

Mevrouw **Van Ark**:

Dat is de alleenstaande-ouderkop. Dat is de vervanging van een oudercomponent in de bijstand door een regeling bij de Belastingdienst. Het bleek dat daar problemen mee waren. Die gingen we dan oplossen. Zo'n overleg was er bijvoorbeeld. Ik heb een keer een overleg gehad -- daar gaat u ongetwijfeld nog meer over vragen -- waarin de collega van Financiën zei: je hebt een traject lopen voor de kinderopvangtoeslag; ik wil graag met je in gesprek over wat de Belastingdienst daar kan doen. Naar aanleiding van de opdracht in het regeerakkoord ten aanzien van de zorgvuldige bestudering van directe financiering en het besluit dat daar in april over genomen was, heb ik op een aantal momenten overleg gehad met de collega van Financiën, omdat we het allebei nodig vonden om daar in dit overleg heel veel contact over te hebben.

De heer **Van Aalst**:

Oké. Maar in het begin was niet direct een tweewekelijks overleg of een wekelijks overleg gepland met uw collega Snel over de kinderopvangtoeslag?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee, en dat is er daarna ook niet gekomen.

De heer **Van Aalst**:

Wat vindt u daarvan? Uw opdracht was eigenlijk direct: we gaan ermee stoppen; we gaan naar directe financiering en we gaan het anders doen. U had niet zoiets van: ik moet gelijk contact opnemen, want ik ben de opdrachtgever van die kinderopvangtoeslag richting de Belastingdienst. U dacht niet: ik neem gelijk contact op met mijn collega van Financiën en ga in gesprek. Zo van: goh, er komt een verandering aan; hoe gaan we dat doen?

Mevrouw **Van Ark**:

De opdracht in het regeerakkoord was als volgt. Directe financiering wordt uitgewerkt. Dat is een kansrijke richting, maar verdient een zorgvuldige bestudering. Daar moest ik dus goed naar kijken. Ik heb dat opgevat als: ga hier heel zorgvuldig mee om. De bagage die ik mee had, was dat het niet altijd makkelijk is om ICT-systemen te veranderen bij de overheid. Laat ik het maar eufemistisch zeggen. Toen ik Kamerlid was, hadden we er in de Kamer nog een commissie voor aan het werk gehad. Dus dat ik die opdracht had, betekende dat ik mij eerst ging verdiepen in het dossier. Ik wilde weten waar het over ging. Vervolgens heb ik contact

gehad met mijn collega-bewindspersonen, ook de minister van Onderwijs, want zij was de politieke eigenaar van DUO.

Dan de vraag hoe overleggen werken. Er is veel overleg op beleidsniveau of op directeursniveau tussen departementen. Bewindspersonen hebben overleg met elkaar op het moment dat het nodig wordt geacht. Ik vond het regelmatig nodig om met de collega van Financiën van gedachten te wisselen. Ook na het traject directe financiering speelden er heel veel andere dossiers, zoals de beslagvrije voet en nog vele andere. Dus ik had veel overleg met hem, maar dat was niet periodiek.

De heer Van Aalst:

U krijgt een overdrachtsdossier. Daarin worden die hoge terugvorderingen gemeld. U zegt: ik ga me daar heel erg in verdiepen. Wat ik dan mis ... Het eerste wat je dan doet, is toch contact opnemen met Financiën: goh, ik zie die hoge terugvorderingen in de kinderopvangtoeslag; wat speelt hier? Het zou toch ook logisch zijn dat dan gelijk die "alles of niets" naar boven komt?

Mevrouw Van Ark:

U legt een logische veronderstelling neer. Als ik terughaal hoe het is gegaan, zie ik dat ik snel met dit dossier aan de slag ben gegaan. Ik heb in november en december al een aantal verdiepende gesprekken gehad met mijn eigen beleidsdirectie, met name op de probleemanalyse. Zoals ik al aangaf, bestond die uit een aantal componenten: het complexe stelsel, het feit dat je van tevoren moest aanvragen, de voorschotsystematiek, de late vaststelling van het inkomen en de verantwoordelijkheidsverdeling. Dat waren de elementen waarop ik ging analyseren. Daar zat de alles-of-nietssystematiek niet bij. Dus toen ik op enig moment met mijn collega-staatssecretaris in gesprek ging over de Belastingdienst en hij zei "ik kan alle oplossingen die DUO biedt, met de Belastingdienst bieden", was ik in eerste instantie een beetje verrast, want in de ambtelijke notities die ik had, stond dat de Belastingdienst het niet kon. Toen zei ik: dan moet je me dat wel uitleggen. Daar heb ik ook veel gesprekken over gevoerd.

De heer Van Aalst:

Ik probeer toch even te doorgronden wat u zegt. U zegt: ik ben echt voortvarend aan de slag gegaan met die discussie over de directe financiering. U heeft er met uw ambtelijke top over gesproken. Daar komen we straks nog op terug. U bent de opdrachtgever van de kinderopvangtoeslag richting de Belastingdienst. Wat ik niet begrijp, wat bij mij niet binnenkomt, is dat er, als u dat ziet en u zich zo goed aan het voorbereiden bent, niet direct contact met Financiën ontstaat en dat u daar toch nog mee wacht en wacht en wacht. Vindt

u dat zelf niet merkwaardig? U heeft zich er zo goed in verdiept. U heeft zo veel contact met uw ambtelijke top over hoe alles ervoor staat. Er ligt zelfs een overdrachtdossier. U heeft zelfs contact met OCW, want daar neemt u wel contact mee op, in verband met DUO.

Waarom heeft u dan Financiën gemist?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik ben in januari de gesprekken aangegaan met Financiën. Ik ben op 27 oktober beëdigd. Ik snap uw vraag: wat is de prioriteitstelling? Ik had een brede portefeuille, met veel prangende maatschappelijke problemen. Het stelsel van de kinderopvangtoeslag was er een van. Ik vond dat ik mij daar eest in eigen kring, dus in het ministerie van Sociale Zaken, in moest verdiepen. Ik ben in januari overgegaan tot het voeren van gesprekken met mijn collega's, waarbij de nadruk lag op de collega van Financiën, nadat ik ook in mijn eigen ministerie had gevraagd hoe het zat met die navorderingen. In mijn overdrachtdossier stond dat 80% van de mensen of een nabetaling heeft of een terugvordering moet doen. Ik wilde weten waardoor dat kwam. De probleemanalyse die mij werd gegeven, betrof de vier componenten die ik genoemd heb, maar niet de alles-of-nietsbenadering. Had ik op dat moment -- ik zou willen dat het zo was -- de alles-of-nietsbenadering gezien als onderdeel van het probleem, dan denk ik dat ik een ander gesprek had gevoerd met het departement van Financiën dan dat ik heb gedaan.

De heer **Van Aalst**:

In de verhoren van afgelopen week gaven mevrouw Mulder en Van Tuyll aan dat ze binnenkwamen in 2016 en dat ze volop bezig waren met die directe financiering. Ze waren met name geïnteresseerd geraakt vanuit het punt van de schuldhulpverlening en die hoge terugvorderingen. Als de ambtelijke top daar al ruim een jaar mee bezig is voordat u aantreedt, moet er bij uw ambtelijke top toch een beeld zijn geweest van waar die hoge terugvorderingen vandaan komen? Dan is er toch contact geweest tussen uw eigen ambtelijke top en de ambtelijke top van Financiën? Dan moet daar toch naar boven zijn gekomen waar die hoge terugvorderingen vandaan komen en wat daaronder zit, die alles-of-nietsbenadering?

Mevrouw **Van Ark**:

Dat is een veronderstelling van voor mijn tijd. Als ik terughaal en teruglees wat ik zelf aan informatie heb gevraagd en vergaard, bijvoorbeeld over het aantal mensen dat te maken heeft met een navordering ... In januari 2018 werd mij verteld dat zo'n 7.000 ouders in 2013 een navordering hadden van meer dan €5.000. Zij moesten meer dan €5.000 terugbetalen. Daar schrok ik van, vooral ook omdat ik me vanuit het beeld van mijn schuldenportefeuille

realiseerde hoe heftig dit was voor mensen. Dat was voor mij een motivatie om ermee aan de slag te gaan. Dus de gesprekken met de Belastingdienst gingen over de voorschotsystematiek, over het vaststellen achteraf en over het bijtijds en tussentijds informeren van mensen. Maar over wat er voor mijn tijd is geweest, kan ik helaas geen uitspraak doen.

De heer **Van Aalst**:

Oké. Tot zover, want ik kom even bij de samenwerking van de ambtelijke top met Financiën. Voordat u aantreedt, zijn zij al volop bezig met die directe financiering. Dan is er ongetwijfeld contact met Financiën. Bent u volop bijgepraat door uw ambtenaren over hoe de samenwerking was met Financiën en wat de uitkomsten van die gesprekken waren?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik ben niet volop bijgepraat. Ik wist wel dat de ambtelijke organisatie geen voorstander was van de richting om verder te gaan met de Belastingdienst. Maar ik ben niet bijgepraat over op welke grond dat was.

De heer **Van Aalst**:

Hoe kwam dat? Dat is inderdaad waar ik zo naartoe wil, dat interdepartementale onderzoek dat er lag van 2016, waaruit blijkt dat die samenwerking -- laten we het netjes zeggen -- niet vlekkeloos verliep. U geeft ook aan dat ze niet helemaal op één lijn zaten. Hoe kwalificeert u de samenwerking tussen Sociale Zaken en Financiën?

Mevrouw **Van Ark**:

Toen ik aantrad in oktober 2017, heb ik de twee maanden daarna -- dat had een vervolg met vervolgoverleggen, dus dat liep eigenlijk tot aan april -- veelvuldig overleg gehad met de collega's van de directie Kinderopvang, de directeur-generaal Werk, collega Snel en enkele directeuren of directeuren-generaal van de Belastingdienst. Ik vond dat een inhoudelijk ... Dat was een uitwisseling op inhoud. Dat was een prettige samenwerking. Dus ik had geen aanleiding om te denken dat die samenwerking niet goed was. Er waren discussies op inhoud. Mij is niet gebleken dat op dat niveau ... Dan praat ik dus over de beleidsdiscussies die we hadden. We hadden geen uitvoeringsdiscussies. Maar de beleidsdiscussies waren goede, inhoudelijke discussies.

De heer **Van Aalst**:

Ja. Maar in het onderzoek van 2016 worden toch stevige conclusies getrokken, dat de relatie op bestuurlijk niveau veel te vrijblijvend is, mede door incidenten. Dat vind ik altijd wel een bijzondere omschrijving. Incidenten: wat zijn dat dan voor incidenten? Wat heeft er dan

plaatsgevonden in 2016? Wat heeft geleid tot het ontbreken van wederzijds vertrouwen? Als we die conclusies zo bekijken, wat is er dan gebeurd met die conclusies, met die aanbevelingen? Is eraan gewerkt? Is het vertrouwen tussen Financiën en Sociale Zaken, dat dus blijkbaar een deuk heeft opgelopen, nu hersteld?

Mevrouw **Van Ark**:

Daar durf ik geen uitspraken over te doen, omdat die analyse van voor mijn tijd is. Ik trof een collega aan op een departement waar ik veel mee moest samenwerken, die mij ook opzocht. Ik zocht hem op. Wij zochten samen een oplossing, waarbij we overigens een open houding hadden over welke richting het zou worden. Dus ik heb er persoonlijk geen vervelende ervaringen mee gehad in dat directefinancieringstraject.

De heer **Van Aalst**:

Oké. En van de ambtelijke top kwam niet het signaal: goh, er is een keiharde fraudeaanpak en daar zit een heel verhaal achter. Dit kwam allemaal niet tot u?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee, dat signaal heb ik niet gehad.

De heer **Van Aalst**:

U gaf in het begin aan dat er wel overleg was met uw directeur Kinderopvang en dat u dat later geïntensiveerd heeft tot wat andere overleggen. Heeft het ermee te maken dat de opstartperiode en de overleggen te incidenteel waren met uw ambtelijke top?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee, want ze waren niet zozeer te incidenteel. Er waren niet te weinig overleggen. Ze waren ad hoc, maar wel vaak ad hoc. Op enig moment, ook in het kader van agendabeheer en ieders rust in het proces, hebben we daar een periodiek overleg van gemaakt.

De heer **Van Aalst**:

Als het ad hoc gebeurt -- u gaf net al een keer aan dat het telefonisch gebeurt -- kan ik me voorstellen dat het wel een vluchtig overleg wordt. Vond u niet dat u dan het risico loopt dat er dan dingen gemist worden? Volgens mij kunnen we nu achteraf vaststellen dat we inderdaad heel wat dingen gemist hebben.

Mevrouw **Van Ark**:

De overleggen die ik had met de directeur-generaal Werk waren vrijwel altijd op mijn kantoor en een enkele keer telefonisch, maar zeker niet in het begin. Want toen waren we net

begonnen en lag die agenda daar. Ik heb eigenlijk juist het gevoel -- dat wordt ook onderbouwd door de vele nota's die ik zelf heb teruggevonden -- dat de overleggen grondig werden voorbereid en dat we ruim stil konden staan bij de thema's. Het is wrang om te constateren dat het grote thema waar uw commissie naar op zoek is, geen onderdeel was van de informatie die ik toen had of aangereikt heb gekregen. Dat vind ik gewoon heel erg. Ik ben met allerlei thema's aan de slag gegaan. Ik heb op allerlei manieren geprobeerd om stappen te zetten in de schuldenproblematiek en in de kinderopvangtoeslag, maar ik heb de eerste afslag gemist.

De heer Van Aalst:

Ja. Anderzijds, weet je, als je kijkt naar de schuldenproblematiek ... Die stond dus blijkbaar heel hoog op de agenda. Je ziet bij die schuldenproblematiek dat de overheid de grote schuldeiser is. Dan denk ik dat je heel snel die verdiepingsslag maakt en gaat kijken hoe dat kan. Als je die verdiepingsslag maakt, had je toch de conclusie moeten trekken: hé, dit kunnen we herleiden tot die kinderopvangtoeslag, tot die harde aanpak, die hoge invorderingen. Het verbaast me dat dan niet omhoog komt wat de reden is voor die hoge invorderingen. Iemand moet toch gedacht hebben: hoge invorderingen, nou ja, oké, prima, dat is voldoende. Het is toch gek dat niemand zegt: "Hoe komen die hoge invorderingen er? Zit daar een bepaalde benadering achter?" Ik kan me voorstellen dat de gedachte is geweest: dit is een grote fraudezaak en daarom zijn die hoge invorderingen er. Maar er moet toch iemand zijn geweest die gedacht heeft ...

We hebben mevrouw Mulder gezien. Zij kwam juist bij Sociale Zaken terecht omdat ze zo geïnteresseerd was in die schuldhulpverlening. Die is volop bezig met die directe financiering. Dan moet toch iemand doorvragen? Die is er al vanaf 2016 mee bezig. Dan is het toch bizar om vast te stellen dat er wel wordt geconstateerd dat er hoge invorderingen zijn, maar dat niemand heeft bedacht: goh, laten we eens doorvragen waar dat dan uiteindelijk vandaan komt. Dat is toch merkwaardig?

Mevrouw Van Ark:

Ik ben het met u eens. Ik heb dat zelf ook ervaren. In alle gesprekken die ik heb gevoerd met mensen die in de schulden zitten, waren de toeslagen een belangrijk onderwerp. Dat is ook waarom ik vrij snel na mijn aantreden heb gevraagd hoe het zat met de kinderopvangtoeslag. De hoeveelheden mensen die een nabetaling moesten doen en de hoogte van die nabetalingen, maakten mij ook zeer gemotiveerd om daarmee aan de slag te gaan. Ik ben me gaan verdiepen ... Precies zoals u zegt, dat vind ik ook mijn plicht. Daar ben ik voor aangenomen. Ik vond het ook ... Dit heeft te maken met de grote overheidsbelofte die

er is en die er moet zijn, dat we mensen in nood helpen. Dus ik voelde me daar zeer aan gecommitteerd.

De verdiepingsslag die ik heb kunnen maken, ging over die vier aspecten die ik u noemde. Daar heb ik vele gesprekken over gevoerd. Het ging over die voorschotsystematiek, dus ging ik die voorschotsystematiek oplossen. Het ging over het laat vaststellen van het inkomen. Het ging over het tussentijds ouders informeren over wat we wilden doen met het bijstellen van de uren. Daar ben ik mee aan de slag gegaan, maar het ging niet over die alles-of-nietsbenadering, die later zo ontzettend pregnant en schrijnend naar voren kwam. Ik had een veelheid aan problemen in al die verdiepende gesprekken. Op een gegeven moment was dat de informatie die er was. Daar ben ik mee aan de slag gegaan. Dat was, achteraf, niet voldoende.

De heer Van Aalst:

U noemt die punten waarmee u aan de slag ging. Dat zijn allemaal beleidspunten. Wat daar dan direct aan gekoppeld is, is natuurlijk de uitvoering. Als u dat beleid opstelt en de problemen benoemt van het beleid dat van Sociale Zaken komt ... We stellen vast dat vóór u Sociale Zaken eigenlijk degene was die zei: we moeten keihard optreden tegen fraude. Dat hebben we gezien. Het verbaast me dat dan niet heel snel de link naar Financiën wordt gelegd en dat u niet zegt: "Deze problemen constateer ik in het beleid. Hoe hebben jullie dat gedaan in de uitvoering? Laat het me zien. Ik wil het zien. Ik wil het weten, want ik ben tenslotte wel de opdrachtgever."

Mevrouw Van Ark:

Zoals ik het terughaal, heb ik die gesprekken gevoerd op diverse thema's, bijvoorbeeld over het feit dat het lang duurde voordat mensen een vastgesteld inkomen hadden. Dat speelde overigens in alle toeslagen. Dus met de Belastingdienst, met mijn collega-staatssecretaris, had ik directe gesprekken over hoe ze dat gingen doen. Bijvoorbeeld het tussentijds informeren van ouders over wijzigingen was in de uitvoering een belangrijk probleem. Dat was dus ook onderdeel van de probleemanalyse en van de dingen die we op moesten lossen.

Als ik nu terugkijk, met wat ik nu weet, zie ik dat er eigenlijk drie groepen ouders zijn. Ouders die te maken hebben met de probleemanalyse waarmee ik aan de slag ben gegaan. Ouders die te maken hebben met de CAF-problematiek, om het even zo te noemen. En ouders die te maken hebben met de alles-of-nietsbenadering. Ik ben met die eerste groep ouders, die te maken hadden met de reguliere problemen in het stelsel, aan de slag gegaan, op basis van

het regeerakkoord. Later kwam duidelijkheid over de CAF-problematiek. Dat zat 'm echt in die uitvoering bij de Belastingdienst, was mijn beeld.

De heer **Van Aalst**:

Op dat punt wil ik even met u verdergaan.

Mevrouw **Van Ark**:

Als u me toestaat: die laatste groep mensen, die echt met die alles-of-nietsbenadering te maken hebben, stonden mij in december 2017 of in het jaar daarna niet helder op het netvlies. Dat vind ik heel erg.

De heer **Van Aalst**:

Ja, dat vind ik ook heel spijtig. Ik wil even met u naar oktober 2018, want dan spreekt de bestuursraad van Sociale Zaken over de aandacht voor de wijze waarop de Belastingdienst in 2014 met vermoedens van fraude is omgegaan. De inmenging van Sociale Zaken kan tot een lastige politieke situatie leiden, omdat de indruk kan ontstaan dat Sociale Zaken de Belastingdienst op de vingers tikt en zijn eigen straatje wil schoonvegen. De Belastingdienst stelt namelijk dat zij destijds streng gehandeld hebben mede uit het perspectief dat dit de wens was van de toenmalige bewindspersoon van Sociale Zaken. Aan de andere kant zou de Belastingdienst volgens uw ambtenaren wellicht een verouderd beeld hebben van hoe Sociale Zaken vindt dat met dergelijke gevallen moet worden omgegaan. Bent u op de hoogte gesteld van het dilemma dat hier speelde?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee. Ik heb kennisgenomen van deze tekst in het dossier dat ik kreeg, de voorbereiding voor uw commissie. Ik herkende het overigens niet. Het Sociale Zaken waar ik in 2017 aantrad, was volop bezig met de schuldenproblematiek, had sessies over "weten is nog geen doen", keek naar maatwerk en had gesprekken met gemeenten. Het management en de directie waren ook heel actief met werkbezoeken om de praktijk in te gaan. Ik heb het gelezen, maar het is niet iets wat ik herkende uit wat er is gezegd over voor mijn tijd. Dat beeld van die fraudebestrijding vanuit Sociale Zaken was niet mijn wereld.

De heer **Van Aalst**:

Oké. We constateren dat bij de Belastingdienst het beeld was dat Sociale Zaken wilde dat er echt werk werd gemaakt van die fraudeaanpak. Anderzijds zien we dat er binnen Sociale Zaken een ander beeld leeft. Hoe komt dat? Heeft dat te maken met dat moment in 2016 dat een nieuwe directeur Kinderopvang, een nieuwe dg, de directefinancieringsafslag onderzoekt? Ik begrijp niet zo goed ... U bent de opdrachtgever, als Sociale Zaken. De

Belastingdienst doet de uitvoering voor u. We hebben in 2016 de problemen gezien. Er moet iets gebeuren met die aanbevelingen, zodat de samenwerking beter wordt. U zegt: we hadden een heel goede samenwerking. Hoe is het dan mogelijk dat de Belastingdienst in de ene wereld leeft, en Sociale Zaken in de andere wereld?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik kan u alleen antwoorden over wat ik vanaf oktober 2017 zelf heb beleefd, en dat is dat de aanpak van de schuldenproblematiek eigenlijk met stip op één stond. Dat kwam in heel veel dossiers terug. Dat ging toelagenbreed. Dan hadden wij als departement de kinderopvangtoeslag. Daar wilden wij mee aan de slag. Dat was een opdracht. Ik heb zelf geen discussies meegemaakt over fraude, als in: wij vinden dat er meer op fraude moet worden toegezien; wij vinden dat er ... Die discussies heb ik niet meegemaakt.

De heer **Van Aalst**:

Nee, die heeft u misschien niet meegemaakt, maar u had een overdrachtdossier. U wist wat de lijn was. Daar heeft ongetwijfeld in gestaan hoe Sociale Zaken in die wedstrijd zat.

Mevrouw **Van Ark**:

Nee.

De heer **Van Aalst**:

Helemaal niet?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee.

De heer **Van Aalst**:

U vindt dat niet gek? U treedt aan. Er wordt een streep gezet door directe financiering. Dat heeft een reden, maar er staat niet in hoe de lijn was en hoe de lijn is?

Mevrouw **Van Ark**:

Er stond heel veel in over de lijn, maar die was inhoudelijk. Die ging in op de problematiek van het stelsel, waar procentueel gezien de grootste groep ouders mee te maken had. Voor mij was dat het vertrekpunt om mee te beginnen. Dat is ook waar ik mee aan de slag ben gegaan. Wat er daarvoor speelde, wijzigingen van hoe je erin zit, van fraude of iets dergelijks ... Dat was echt van voor mijn tijd. Daar heb ik mij ook niet ... Je weet ook niet wat je niet weet. Dit wist ik niet. Ik had een enorme opdracht, die ik ook heel belangrijk vond. Daar ben ik mee aan de slag gegaan.

De heer **Van Aalst**:

In 2018 komt natuurlijk ook de alles-of-nietsbenadering naar boven. Tenminste, dat hebben we gehoord van uw ambtelijke top. In 2018 kregen ze dat beeld van die alles-of-nietsbenadering. Heeft dat dan te maken met een soort nieuwe afslag van Sociale Zaken? "Het moet toch anders. We hebben altijd gezegd: keihard aanpakken, maar nu zien we dat dat ..."

Mevrouw **Van Ark**:

Ik herken de "keihardaanpakkenmodus" niet voor mijn termijn. Wat ik herken, is dat we een procentueel gezien grote groep ouders op het netvlies hadden en dat gaandeweg de periode -- voor mij was dat nog iets later dan wat ik in het verhoor heb gezien, wat de directeur zich herinnerde -- die alles-of-nietsbenadering zo overduidelijk op het netvlies kwam. Ik denk dat dat een groep is die we vanaf het begin hadden moeten zien. Als we die vanaf het begin hadden kunnen betrekken bij de oplossingen die we aan het bedenken waren, was een hoop mensen heel veel leed bespaard.

De heer **Van Aalst**:

We kunnen dus stellen dat er voor uw tijd een heel andere benadering was dan na uw aantreden, zonder dat dit u blijkbaar bereikt heeft. Blijkbaar is die scherpe fraudeaanpak het verouderde beeld van SZW dat bij Financiën leeft. Heeft u daar nog actie op ondernomen? Heeft uw ambtelijke top daar nog actie op ondernomen om dat verouderde beeld weg te nemen?

Mevrouw **Van Ark**:

Dat kan ik u niet vertellen. Ik heb in de contacten die ik heb gehad met de Belastingdienst en mijn collega's op het departement ... Dat waren oplossingsgerichte gesprekken. Daar zaten we echt in de machinekamer van het stelsel, om te kijken wat we konden met de, in jargon, t-2. Wat kunnen we met het tussentijds informeren? Kunnen we contracten sluiten met kinderopvangorganisaties voor ouders die het liever zo willen laten lopen? Wij zaten in de machinekamer, maar gericht op de toekomst en op het verbeteren van het stelsel, en niet op het verleden en/of fraude.

De heer **Van Aalst**:

Ik begrijp dat u in die machinekamer zat, maar er stond blijkbaar al een soort van motor die op een bepaalde manier ingericht was. Dan moet toch iemand tegen u zeggen: goh, als we dit doen, is dat allemaal leuk en aardig, maar neem een andere afslag.

Mevrouw **Van Ark**:

Dat is niet gebeurd.

De heer **Van Aalst**:

Dan is het toch ook logisch dat u contact opneemt met Financiën en zegt: goh, we nemen een nieuwe ... Er is niemand in de ambtelijke top die zei: goh, mevrouw Van Ark, u neemt nu een andere afslag dan dat we in het verleden gedaan hebben; dan moet u even met Financiën in gesprek, want die hebben waarschijnlijk een heel ander beeld van hoe we in de wedstrijd zitten.

Mevrouw **Van Ark**:

Nee, dat is niet gebeurd.

De heer **Van Aalst**:

Dan geef ik het woord aan mevrouw Leijten.

Mevrouw **Leijten**:

Er staat in die notitie voor de bestuursraad van Sociale Zaken uitdrukkelijk dat het behulpzaam kan zijn voor toekomstige gevallen om nu duidelijk te maken hoe Sociale Zaken en Werkgelegenheid in de wedstrijd zit. Is dat gebeurd?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik ken die notitie. Die was niet voor mij, dus ik heb er kennis van genomen in de voorbereiding op dit verhoor. Ik heb die zelf niet gezien in die tijd.

Mevrouw **Leijten**:

Er is een notitie voor de bestuursraad van Sociale Zaken en Werkgelegenheid waarin gezegd wordt dat de fraudeaanpak in het verleden nogal hard is geweest, dat dit een opdracht zou zijn geweest van Sociale Zaken en dat er de noodzaak is om aan te geven dat Sociale Zaken nu anders in de wedstrijd zit. Dat bereikt u niet?

Mevrouw **Van Ark**:

Kunt u mij de datum geven van die notitie?

Mevrouw **Leijten**:

18 oktober 2018.

Mevrouw **Van Ark**:

Ik heb zelf ... Dat zou wel een link kunnen zijn. Die kan ik u wel aangeven. Ik heb zelf naar

aanleiding van die zomer, waarin Nieuwsuur in uitzendingen de WW-fraude voor het licht bracht ... Toen heb ik aan mijn organisatie gevraagd: wat speelt er eigenlijk op andere regelingen met betrekking tot fraude? Toen heb ik begin september zelf een notitie ontvangen met daarin informatie over fraudezaken bij de Belastingdienst. Daarvan was de weergave dat dit echt in het verleden speelde en dat men nu anders omging met zaken. Dat was op een relatief hoog abstractieniveau, maar dat was omstreeks dezelfde tijd. Dus misschien is dat verzoek ... Maar dan interpreteer ik ...

Mevrouw **Leijten**:

Maar ik vroeg u net, in de eerste vragen die ik stelde: wanneer bent u dan op de hoogte geraakt van die aanpak en dat rapport van de Nationale ombudsman? Toen zei u ...

Mevrouw **Van Ark**:

In die notitie ... Sorry.

Mevrouw **Leijten**:

Dat is niet aan elkaar gelinkt?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee. Ik heb die notitie zelf gevraagd naar aanleiding van de WW-fraude bij het UWV, omdat er ... Nou ja, ik dacht: hoe kan dat? Is er misschien nog meer gebeurd? Toen heb ik daar een ambtelijke notitie over gekregen.

Mevrouw **Leijten**:

Kunt u die notitie aan ons doen toekomen?

Mevrouw **Van Ark**:

Uiteraard.

Mevrouw **Leijten**:

Wat heeft u gedaan naar aanleiding van die notitie? Heeft u die gewoon voor kennisgeving aangenomen, omdat gesteld werd dat het in het verleden was?

Mevrouw **Van Ark**:

Het was gesteld in het verleden. Het gaf mij wel inzicht. Daarna heb ik ook nog gezien dat mijn collega van Financiën Kamervragen beantwoordde aan Kamerlid Peters over hoe omgegaan werd met mensen met schulden, ook vanuit fraudezaken, meen ik. Er werd gesproken over betalingsregelingen. In mijn beleving, als je kijkt naar die brede

schuldenproblematiek, wilden we schulden voorkomen en mensen helpen die in de schulden waren gekomen. Dat was de opdracht. An sich wil je voorkomen dat mensen terug moeten betalen, maar als het toch gebeurt, wil je dat het netjes gebeurt. In die nota werd gesproken over hoe daarmee werd omgegaan op beleidsniveau. Ik realiseerde me uit alle gesprekken die ik had met mensen in de schulden dat het een heftige tijd is, maar dat het wel helpt als je een nette regeling hebt. In die notitie werd gesproken over een nette regeling, dus ik ben daar niet verder op aangeslagen.

Mevrouw Leijten:

We gaan toch nog even terug naar de directe financiering. Toen u aantrad, was het ministerie al ruim drie jaar bezig met het voorbereiden van de directe financiering. Er lag een wet. Er waren afspraken met DUO. Er was een ICT-systeem. Kunt u aangeven hoe u zelf tegen die directe financiering aankeek?

Mevrouw Van Ark:

Toen ik begon, heb ik het regeerakkoord helemaal geïnternaliseerd. Daar werd over directe financiering gezegd: het is een kansrijke richting en het verdient een zorgvuldige afweging. Dus ik vond het mijn opdracht om dat te gaan doen. Ik heb uitleg gekregen over directe financiering. Ik vond het inderdaad een mooi systeem; veelbelovend. Tegelijkertijd zat er in mijn bagage wel een terughoudendheid ten aanzien van grote ICT-wijzigingen. Dat speelde wel een rol, maar er was hier natuurlijk heel veel werk verricht, dus ik heb me daarin verdiept vanaf het begin.

Mevrouw Leijten:

Ja, u besprak al de aanleiding daarvoor, die vier punten die u al een paar keer heeft genoemd. U zei ook dat u verdiepende gesprekken ging voeren. Kunt u een beetje aangeven hoe dat toen liep?

Mevrouw Van Ark:

Ja. Op enig moment ...

Mevrouw Leijten:

Vooral een beetje qua momenten. Daar ben ik naar op zoek.

Mevrouw Van Ark:

Ja. Ik heb in november gesprekken gevoerd met de ambtelijke organisatie over het systeem. In december heb ik een gesprek gevoerd omdat het advies was om directe financiering een jaar uit te stellen. 2019 zou het invoeringsjaar zijn. In 2020 zou het helemaal ingevoerd

worden. Er waren nog gesprekken met het veld. Het liep nog niet helemaal goed, dus het advies was om het invoeringsjaar met een jaar uit te stellen. Ik heb omstreeks die tijd ook een gesprek gehad met mijn collega-staatssecretaris van Financiën. Ik heb niet in mijn agenda kunnen terugvinden wanneer dat precies was, maar het was voorafgaand aan de gesprekken die ik daarover in januari heb gevoerd met de collega's van OCW en Financiën. Dus ik denk dat het tijdens een ander gesprek was met de collega van Financiën. Hierin zei hij: "In het regeerakkoord staat directe financiering. Dat is een oplossing voor de problemen in het kinderopvangstelsel, maar wij zijn inmiddels een aantal jaar verder met de kinderopvangtoeslag bij de Belastingdienst. Ik wil heel graag met je in gesprek, want ik wil het houden." Hij zei daarbij: het klinkt misschien gek, maar Toeslagen is eigenlijk het best lopende onderdeel van de dienst. Er waren toen ook algemeen overleggen in de Kamer gaande over de Belastingdienst. Daar was ik over geïnformeerd door de ambtelijke organisatie. Dus het beeld dat ik had, strookte niet helemaal met wat hij zei. Maar als een collega zich bij je meldt en dat zegt, moet je daarnaar luisteren, vind ik.

Mevrouw Leijten:

U heeft niet meer helemaal paraat of het december of januari was, maar het was december of januari?

Mevrouw Van Ark:

Dit is de enige afspraak die ik niet kan herleiden naar een exact moment in mijn agenda. Of tenminste, een van de weinige.

Mevrouw Leijten:

Ik kom daar zo op terug. Want we hebben hier natuurlijk ook topambtenaren van Sociale Zaken gehad. Die hebben hier verklaard dat zij er heel hoge verwachtingen van hadden, dat zij klaar waren en dat zij u geadviseerd hebben om ermee door te gaan. De secretaris-generaal zei zelfs dat het een close call was wat het beste zou zijn. Wanneer werd voor u duidelijk dat de optie voor de Belastingdienst de beste optie was?

Mevrouw Van Ark:

Dat was tijdens of voor het tweede bewindspersonenoverleg dat we daarover gevoerd hebben.

Mevrouw Leijten:

Wanneer was het eerste bewindspersonenoverleg?

Mevrouw **Van Ark**:

Het eerste bewindspersonenoverleg dat we daarover gevoerd hebben, was op 30 januari. Daar waren bij aanwezig: de staatssecretaris van Financiën, de minister van Onderwijs, de voorzitter van DUO -- zeg ik uit mijn hoofd -- en van de Belastingdienst. Ook ik was erbij, en mijn dg of mijn directeur Kinderopvang. Daar hebben wij gesproken over het traject directe financiering, want dat werd natuurlijk door DUO uitgevoerd. Daar heb ik met hen gesproken over het jaar uitstel dat mij geadviseerd was. Omdat het over DUO ging, vond ik het ook netjes om het met de collega's te bespreken. Ik proefde dat ook: daar hebben we een open gesprek gevoerd over de twee mogelijke richtingen die er inmiddels lagen.

Mevrouw **Leijten**:

Oké. Dat is 30 januari. Wanneer was het tweede bewindspersonenoverleg?

Mevrouw **Van Ark**:

Het tweede bewindspersonenoverleg was op, even kijken, 11 april. Nee, sorry, toen heb ik nog een apart overleg gehad met de staatssecretaris van Financiën. Het tweede bewindspersonenoverleg was op 3 april 2018.

Mevrouw **Leijten**:

3 april. U maakt daar afspraken over twee opties. Hoe informeert u de coalitiepartijen daarover?

Mevrouw **Van Ark**:

Als u me toestaat, zal ik schetsen hoe dat is gelopen. Uiteindelijk heb ik, omdat het in het regeerakkoord stond, en het regeerakkoord wordt geschraagd door de fracties die het coalitieakkoord hebben gesloten, de Kamerleden daarover geïnformeerd. Ik heb hen bijgepraat. Dat heb ik ook mede namens mijn collega ...

Mevrouw **Leijten**:

Coalitiekamerleden.

Mevrouw **Van Ark**:

Coalitiekamerleden, ja. Toen heb ik ze verteld over het besluit dat ik wilde gaan nemen.

Mevrouw **Leijten**:

Dat was toen al het besluit om het bij de Belastingdienst te laten.

Mevrouw **Van Ark**:

Ja.

Mevrouw **Leijten**:

En dat is dus tussen die twee bewindspersonen overlegd.

Mevrouw **Van Ark**:

Nee, dat is daarna. Ik heb op 25 april 2018 een overleg met de Kamerleden hierover.

Mevrouw **Leijten**:

Maar in de tijd dat u deze afweging aan het maken bent, is het niet aan de orde geweest in een coalitieoverleg?

Mevrouw **Van Ark**:

Niet dat ik mij herinner. Ik geloof wel dat men wist dat ik ermee bezig was, maar ik kan mij niet herinneren dat we daar een aparte afspraak over hebben gemaakt.

Mevrouw **Leijten**:

Kunt u zich niet herinneren of is het niet gebeurd?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik weet niet of het niet is gebeurd, maar ik kan het me niet herinneren. Ik heb een aparte afspraak gemaakt met ...

Mevrouw **Leijten**:

Heeft u zich bij de keuze die u moest maken tussen de Belastingdienst en DUO, tussen directe financiering met minder risico's voor de ouders of doorgaan met de kinderopvangtoeslag zoals die er lag, geïnformeerd over welke meerderheid er in de Kamer was?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee. Wat ik heb gedaan is het volgende en ik hecht er wel aan om dat te zeggen. Ik was geïnformeerd en ik begon met het startpunt van directe financiering. De collega van de Belastingdienst meldt zich en zegt: ik wil het houden. Toen heb ik op dat moment besloten: ik wil dit traject open ingaan. Als er twee organisaties zijn die een oplossing willen bieden, terwijl ik een grote problematiek heb, heb ik nu de kans om er het beste uit te halen voor de mensen die hiermee geconfronteerd worden.

Mevrouw **Leijten**:

Ja, daar kom ik nog op, op wat het beste is.

Er was inmiddels 20 miljoen uitgegeven, hè. DUO stond in principe klaar, ook al was het een jaar uitgesteld. Hoe heeft dat een rol gespeeld in de overwegingen?

Mevrouw **Van Ark**:

Dat was één van de afwegingen, maar niet de doorslaggevende.

Mevrouw **Leijten**:

Oké. Toch nog een keer. U krijgt een opdracht mee in het regeerakkoord. Dat wordt geschraagd, gedragen, door vier partijen in de Kamer. We weten dat het coalitieoverleg een belangrijk overleg is. Weet u zeker dat de vraag welke keuze gemaakt moest worden, niet aan de orde is geweest in een coalitieoverleg?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik heb op 25 april 2018 een overleg gevoerd met de coalitiepartijen, de woordvoerders van de coalitie, omdat ik het van belang vond dat zij wisten wat we gingen doen. Ik denk best dat ik daarvoor een keer overleg heb gehad over waar we mee bezig waren, maar ik vind dat we een rolscheiding moeten maken. Ik heb een bestuurlijke verantwoordelijkheid en ...

Mevrouw **Leijten**:

Zeker, zeker. Dat ben ik met u eens.

Mevrouw **Van Ark**:

... ik moet vanuit mijn rol als staatssecretaris kunnen verantwoorden welke keus ik maak. En die verantwoording leg ik af in de Kamer. Omdat er hier sprake was van een regeerakkoordkwestie heb ik een besluit voorbereid voor de ministerraad en omdat het over het coalitieakkoord ging, heb ik het ook toegelicht aan de Kamerleden. Maar uiteindelijk leg ik verantwoording af aan de Kamer.

Mevrouw **Leijten**:

Wanneer is het in de ministerraad behandeld?

Mevrouw **Van Ark**:

Het is op 11 april, zeg ik even uit mijn hoofd ... Ik zoek even de exacte datum voor u op. Op 13 april is het besproken in de ministerraad.

Mevrouw **Leijten**:

Was het daar een punt van discussie? U mag daar niet uit citeren, maar u kunt ons wel de context schetsen.

Mevrouw **Van Ark**:

Ik had het voorbereid met mijn collega van Onderwijs vanwege haar betrokkenheid bij DUO en met de collega van Financiën, dus de drie betrokken bewindspersonen hadden een eensluidend oordeel. Daardoor was het geen bespreekpunt: is de richting de juiste? Ik kan mij wel herinneren dat de collega van Onderwijs zei dat het geen negatieve keuze was voor DUO, omdat zij er natuurlijk aan hechtte dat de organisatie niet een soort kras op zou lopen. Ik vond dat zeer terecht, want het was geen negatieve keuze.

Mevrouw **Leijten**:

Nou hebben we een collega van u hier te gast gehad. Hij vertelde ons dat de Belastingdienst/Toeslagen bont en blauw was en dat het een uitvoeringssysteem was dat écht op z'n laatste benen liep. De ICT draaide niet. Het was bijna onbegonnen werk. En het is nog maar vier maanden geleden dat hij als staatssecretaris verantwoordelijk was voor die dienst Toeslagen. Hoe verklaart u dat?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik kan mij niet herinneren dat daar opmerkingen over zijn gemaakt. Ik heb wel heel veel gesprekken gevoerd. U wilt de feiten op een rij zetten en wellicht helpt het u als ik toch kort vertel hoe dat traject van directe financiering is gelopen, over de overleggen die ik heb gehad en de afwegingen en besluiten die ik daarin heb gemaakt. Als u mij dat toestaat, dan ...

Mevrouw **Leijten**:

U heeft het duidelijk en goed op een rij gezet. Ik zou eigenlijk de vraag willen stellen: wanneer ontving u het plan van de Belastingdienst over hoe zij het wilden gaan uitvoeren?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik heb het niet alleen goed op een rij gezet -- dat klopt wel -- maar ik heb dit traject van het begin af aan heel, héél bewust gedaan. Je treft vele dossiers aan als je bewindspersoon bent, maar ik kan u zeggen dat dit er wel één was. Het stond in het regeerakkoord en ik voelde het als een zware verantwoordelijkheid. Dus ik heb dit onderwerp vanaf het eerste moment ter hand genomen, omdat ik hierin een goede keuze wilde maken voor de problematiek zoals ik die aantrof en zoals die mij werd aangereikt. Dat betekent dat ik mij erin ben gaan verdiepen op het moment dat de collega van Financiën zich bij mij meldde en zei "ik kan dit wellicht beter dan DUO en met minder risico's". Wij hebben toen in het eerste

bewindspersonenoverleg afgesproken dat de staatssecretaris van Financiën een presentatie van DUO zou krijgen en dat ik een presentatie zou krijgen van de Belastingdienst. Die presentaties hebben ook plaatsgevonden en ik heb zelf ook nog een werkbezoek gebracht aan DUO. We hebben vervolgens een tweede bewindspersonenoverleg gehad, omdat er een knoop doorgehakt moest worden. En ik kan u zeggen dat het tot op het laatste moment moeilijk was, omdat het echt een keuze was tussen enerzijds een grote verandering met grote implicaties en dus ook met grote risico's, maar ook met grote mogelijke voordelen, en anderzijds een ontwikkeling die wellicht iets minder voordelen zou hebben, maar die op termijn door bijvoorbeeld de t-2-systematiek meer impact zou hebben doordat je het ook kon doorrekenen voor alle toeslagen en dat met minder risico's op het terrein van ICT.

Die gesprekken heb ik gevoerd. Vervolgens heb ik nog een gesprek gevoerd met de staatssecretaris van Financiën, omdat ik, toen we het besluit hadden genomen, echt wilde borgen dat hij ging leveren wat we hadden afgesproken. Mij stond namelijk heel helder voor ogen dat er veel ouders waren die te maken hadden met bedragen die ze terug moesten betalen. Dat gesprek heeft in april plaatsgevonden en toen hij mij dat verzekerde in dat gesprek, wist ik, hoewel het een dilemma bleef, dat ik de knoop op deze manier ging doorhakken. En dat is het besluit dat ik heb voorgelegd aan de ministerraad.

Mevrouw Leijten:

Ik snap dat u het zorgvuldig heeft willen doen en dat het een zware verantwoordelijkheid was. Wanneer ontving u op het ministerie het voorstel van de Belastingdienst?

Mevrouw Van Ark:

Even kijken. Ik heb op 29 maart van de Belastingdienst een presentatie gehad over de kinderopvangtoeslag.

Mevrouw Leijten:

Op 2 maart ontvangt het ministerie van Sociale Zaken het voorstel van de Belastingdienst over hoe zij het willen gaan uitvoeren en over de mogelijkheden die zij zien, anders dan een ander stelsel. Daarin staat: de belangrijkste oorzaken voor de hoge terugvordering zijn nihilstellingen als gevolg van het niet reageren op informatieverzoeken en het niet voldoen aan de voorwaarden voor de kinderopvangtoeslag. Hoe is er omgegaan met deze belangrijkste oorzaak van de nihilstellingen in het verdere traject?

Mevrouw Van Ark:

Dat weet ik niet.

Mevrouw **Leijten**:

Kent u dit voorstel van de Belastingdienst?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik heb een presentatie gehad aan mijn vergadertafel, maar ik heb zelf geen stukken terug kunnen vinden.

Mevrouw **Leijten**:

Deze zijn op verzoek van de Kamer op 27 oktober 2020 openbaar gemaakt. Ik kom daar zo nog op terug met een vraag. Maar u zegt: "Wij zaten in de machinekamer. We wilden alles weten. Er lag een wet. Er lag een ICT-systeem en dat draaide al." Daar was inderdaad een kritisch ICT-rapport over, maar er waren toch ook kritische geluiden over de Belastingdienst en de ICT, laten we eerlijk wezen. Als het dan gaat over 20.000 vorderingen op jaarbasis vanwege nihilstellingen, wat het belangrijkste probleem van de Belastingdienst wordt genoemd, dan ga ik er toch van uit dat dat juist een gesprek is in die machinekamer.

Mevrouw **Van Ark**:

Het waren niet de gesprekken die ik heb gevoerd in de machinekamer. Ik kan u vertellen dat ik dat heel erg vind. Ik vind dat vooral heel erg voor de ouders die hiermee te maken hebben, want dat betekent dat we dat eerder hadden kunnen veranderen.

Mevrouw **Leijten**:

Kende u überhaupt de problematiek van de nihilstellingen?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee.

Mevrouw **Leijten**:

Nee. In het voorstel, dat komt van de directeur-generaal Belastingdienst, de heer Uijlenbroek, die wij hier ook gesproken hebben, gaat het ook over proportioneel terugvorderen. Bent u daarover geïnformeerd in de verdere keuzes?

Mevrouw **Van Ark**:

Voor mij ... Nee. De eerste keer dat ik proportioneel terugvorderen zie, is in het verslag van het schriftelijk overleg dat ik met de Kamer voerde op 9 juli 2018.

Mevrouw **Leijten**:

Als de Kamer u vraagt of u dat wilt gaan doen.

Mevrouw **Van Ark**:

Nee. Ik geef op vragen van de Kamer aan hoe het verbetertraject eruitziet. Dan schets ik zeven verbetermaatregelen, waarvan ik overigens de eerste zes herken uit de gesprekken die ik heb gevoerd met DUO en de Belastingdienst. De zevende, die eraan is toegevoegd, gaat, met een uitleg, over proportioneel terugvorderen. Dat is de eerste keer dat ik dat zie, voor zover ik het terug kan halen. Het was voor mij toen nog een leeg begrip. Ik had er geen kleuring bij en pas veel later ben ik de schrijnendheid en de diepte van de ellende die achter dit verbetervoorstel zat, te weten gekomen. Dat spijt mij zeer. Het spijt mij zeer dat ik daar niet heb doorgevraagd naar wat er wordt bedoeld. Het ging om een verkenning ...

Mevrouw **Leijten**:

Het ligt op 2 maart op het bureau van de directeur-generaal Werk, die mede met u dit voorbereidt.

Mevrouw **Van Ark**:

Voor mij was het geen onderdeel van de afweging die ik heb gemaakt. Ik heb de vier probleemanalyses geschetst die ik vanaf het begin af aan helder op het netvlies heb gehad. Daar heb ik mijn afweging op gemaakt. Ik ben blij dat dat uit de gesprekken is gekomen en in de brief terecht is gekomen, want daardoor is het wel op tafel gekomen. Maar voor mij is dat in de brief van 9 juli voor het eerst. Dat had dus veel eerder gekund en zelfs als ik op 9 juli had doorgevraagd, had ik wellicht eerder dan op 9 oktober 2019 hier wat aan kunnen doen. En dat vind ik echt frustrerend. Daar word ik boos om. Daar ben ik verdrietig om. Het gaat niet om mij, het gaat om de mensen die hier last van hebben gehad.

Mevrouw **Leijten**:

Even terug naar deze notitie. Hoe kan het dat die eigenlijk zo belangrijk is voor een keuze die gemaakt wordt, maar dat u haar niet kent en dat die ook niet naar de Kamer wordt gestuurd, zodat de Kamer ook kan afwegen: vinden we dit een juist besluit van de regering?

Mevrouw **Van Ark**:

Dat weet ik niet. Ik weet nog dat ik op dat moment een presentatie heb gehad waarin wij gesproken hebben over wat de Belastingdienst in zijn optiek beter kan dan DUO op de problematiek die er lag. Ik kan mij van die presentatie vooral herinneren dat op een aantal thema's, waar ik zeer mee bezig was, oplossingen werden geboden.

Mevrouw **Leijten**:

Akkoord. Die brief, die belangrijk is geweest voor de besluitvorming, krijgt de Kamer dus pas als ze daar expliciet om vraagt. Dat is dik tweeënehalf jaar later. Wat vindt u daarvan?

Mevrouw **Van Ark**:

Dat is heel erg, want dat betekent dat we ons veel eerder bewust hadden kunnen zijn van deze problematiek en daar eerder wat aan hadden kunnen doen. En dat had heel veel mensen heel veel leed bespaard.

Mevrouw **Leijten**:

Uw oplossing in de brief aan de Kamer van 25 april is eigenlijk om voor de Belastingdienst te kiezen. Het wordt duidelijk uiteengezet. De 80% komt ook aan de orde, en noem het verder allemaal maar op. Maar wat zijn nou de twee initiatieven die de Belastingdienst neemt om u de zekerheid te geven dat die keuze de beste was?

Mevrouw **Van Ark**:

Het ging dan met name om het tussentijds informeren van ouders over de uren waarvoor zij kinderopvangtoeslag hadden aangevraagd. Dat wijzigt heel vaak. Met name ouders met een laag inkomen hebben relatief veel kinderopvangtoeslag, maar het zijn ook met name mensen met een relatief laag inkomen die vaak een tijdelijk contract hebben of een flexibel contract. Als zich daar fouten voordoen, kan dat tot hoge navorderingen leiden. Dus dit was een hele belangrijke. Een andere belangrijke was de gegevensuitwisseling met de kinderopvangorganisaties. Zo zaten er een aantal verbetermaatregelen in die aanpak waar ik zeer aan hechtte en die ervoor moesten zorgen dat we de problematiek van die navorderingen konden stoppen.

Mevrouw **Leijten**:

Het valt mij op dat er inderdaad twee oplossingsrichtingen, eigenlijk een aanpak binnen de Belastingdienst/Toeslagen, worden genoemd die u het vertrouwen geven om niet te kiezen voor de directe financiering. Dat is inderdaad die gegevensuitwisseling. Daar is later een privacy impact assessment op gemaakt. Die heeft de Kamer ook pas dit jaar ontvangen. Ten tweede komt er inderdaad persoonlijke begeleiding vanuit de Belastingdienst voor mensen en speciale aandacht voor mensen die te maken hebben met terugvorderingen. O, en het derde punt is dat de digitale dienstverlening zou verbeteren. Hoe hield u toezicht op deze drie punten, die u die zekerheid gaven om te kiezen voor directe financiering?

Mevrouw **Van Ark**:

We hebben toen afgesproken dat de stuurgroep, die voorheen bestond uit de Belastingdienst, DUO en Sociale Zaken, zou verworden tot een stuurgroep tussen de Belastingdienst en Sociale Zaken, waar echt intensief met elkaar gesproken zou moeten worden over de verbetermaatregelen. Omdat ik heel goed begreep waarom de Kamer zei "oké, maar hoe dan?", heb ik de Kamer toegezegd twee keer per jaar een

voortgangsrapportage te sturen. Ik wilde namelijk laten zien dat we hier bovenop zaten. Het was met enige regelmaat ook onderdeel van de overleggen die ik voerde met de afdeling, want ik vond het echt van belang. Ik kende ook de terughoudendheid van sommige fracties in de Kamer over de richting die ik had gekozen. Er was mij daarom veel aan gelegen om te laten zien wat we wel voor elkaar kregen.

Mevrouw Leijten:

In de brief zegt u over de voortgang van de implementatie: over het verloop van een aantal terugvorderingen en de omvang daarvan zal uw Kamer periodiek worden geïnformeerd middels het instrument van de halfjaarrapportage van de Belastingdienst. U legde hiermee de uitvoering en het zicht daarop eigenlijk bij de financieel woordvoerders in de Kamer.

Mevrouw Van Ark:

Nee, want ik heb elk halfjaar een brief gestuurd aan de commissie Sociale Zaken over het verbetertraject van de Belastingdienst met een stand van zaken van de onderdelen in het verbetertraject. Dus ik heb vier Kamerbrieven gestuurd.

Mevrouw Leijten:

Dan is later door de Kamer gevraagd: wij willen zelf die informatie ook van u hebben.

Mevrouw Van Ark:

Ik meen mij te herinneren dat het in een algemeen overleg aan de orde is geweest, maar ik vond het heel logisch. Eerlijk gezegd proefde ik ook wel bij sommige fracties: maar hoe dan? Ik wilde dat laten zien en ik vond het ook wel een mooie stok achter de deur, want ik wilde ook dat de Belastingdienst ging leveren op deze onderwerpen. Ik wilde natuurlijk de problemen opgelost zien en dan helpt het ook wel als je met enige regelmaat daarover een voortgangsrapportage moet sturen.

Mevrouw Leijten:

Was u tevreden over de voortgang?

Mevrouw Van Ark:

Op onderdelen was ik tevreden. Waar ik met spijt op terugkijk en wat ik niet goed vind -- ik had daar ook echt op moeten doorvragen -- is dat in een aantal brieven die ik aan de Kamer heb gestuurd over het verbetertraject, dat proportioneel terugvorderen, dat toch eigenlijk het kernpunt is van uw commissie, heel lang een verkenning blijft. Ik vind dat ik daar de eerste keer wellicht ... Nou ja, dan is het een verkenning en voor mij een leeg begrip, maar dat het een verkenning blijft ... Daar had ik op in moeten grijpen.

Mevrouw **Leijten**:

In juni 2019 -- daar komen we ook nog op -- krijgt u, omdat het dan echt gaat over het mogelijk compenseren van mensen en de CAF 11, een signaal van uw directeur Kinderopvang dat het risico bestaat dat u gevraagd wordt toch het systeem van de directe financiering in te voeren. Dat zou zowel u als staatssecretaris Snel in lastig politiek vaarwater kunnen brengen. Kunt u die opmerking toelichten?

Mevrouw **Van Ark**:

Is dat juni 2019?

Mevrouw **Leijten**:

Ja.

Mevrouw **Van Ark**:

Nee, voor mij resoneerde die opmerking niet zo. Ik zag de problemen van de collega en ik wilde graag helpen, maar op dat moment speelde het voor mij allemaal nog heel erg in het verleden. En ik was bezig met de toekomst en hij ook, op dat vlak. Dus ik wilde hem graag collegiaal helpen, maar die opmerking resoneerde niet voor mij.

Mevrouw **Leijten**:

Kreeg u vaker het signaal van uw secretaris-generaal dat er politiek lastig vaarwater opdoemde?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee. Dat is niet iets waarover ik kan zeggen dat we dat regelmatig bespraken. Overigens is het wellicht ook wel goed om hier aan te geven wat ... Ik vind juist vaker dat er een bestuurlijk zwaar traject is. Kijk, iets is voor mij bestuurlijk zolang ik het kan hebben over bijvoorbeeld een kosten-batenanalyse. Daarom vind ik dat het traject directe financiering Belastingdienst voor mij echt een bestuurlijk traject is geweest. Zodra het ook gaat over allerlei implicaties en maatschappelijke effecten, wordt het echt politiek. Maar voor mij is er een verschil tussen politiek en bestuurlijk.

Mevrouw **Leijten**:

Oké. Ik nog wil even doorgaan op dat proportioneel vaststellen. Daar heeft u al over gezegd dat u betreurt dat het niet in uw verbeterplan zat en ook dat er binnen de Belastingdienst niet de alles-of-nietsbenadering in zat. U antwoordt de Kamer op 10 juli 2018 dat u dat gaat onderzoeken. Wat is er toen precies aan onderzoek gestart?

De **voorzitter**:

Mag ik even iets vragen? We gaan nu volgens mij over van de directe financiering naar proportioneel invorderen. Begrijp ik dat goed?

Mevrouw **Leijten**:

Dat begrijpt u goed, voorzitter.

De **voorzitter**:

Ik hoorde u net uitdrukkelijk zeggen dat u de feiten even op een rij wilde zetten. Eigenlijk hoorde ik u dat daarna ook al doen, maar ik wilde even checken of dat in voldoende mate in uw antwoord naar voren is kunnen komen.

Mevrouw **Van Ark**:

Ja, ik meen dat ik recht heb gedaan aan wat ik voor mezelf graag hier aan feitelijkheden wilde vertellen.

De **voorzitter**:

Dat wilde ik even checken. Dan kunnen we door.

Mevrouw **Van Ark**:

Dank u wel.

Mevrouw **Leijten**:

De directe financiering. U zegt die in de zomer van 2018 toe.

Mevrouw **Van Ark**:

Proportioneel vaststellen, bedoelt u.

Mevrouw **Leijten**:

Precies, proportioneel vaststellen. Had u toen op het netvlies wat dat precies was?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee.

Mevrouw **Leijten**:

Heeft u zich daar toen van vergewist?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee.

Mevrouw **Leijten**:

Heeft u daar overleg over gehad met de staatssecretaris van Financiën?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee.

Mevrouw **Leijten**:

Wist u dat proportioneel terugvorderen één van de tien maatregelen was die de Belastingdienst in zijn verbeterplan heeft voorgelegd aan Sociale Zaken?

Mevrouw **Van Ark**:

Dat heb ik later gehoord, maar niet op dat moment. Ik heb in mijn hoofd de brief die ik naar de Kamer stuurde, een reactie op het schriftelijk overleg. Daarin werd gesproken over een overleg tussen Sociale Zaken en de Belastingdienst waar een aantal verbetermaatregelen uit kwamen. Nadat ik de brief over de directe financiering had gestuurd en de Kamer zei "maar hoe dan?", wilde ik graag laten zien "hoe dan". Een van de zaken die uit dat overleg kwamen, was proportioneel terugvorderen, een term die op dat moment voor mij nog geen betekenis had. Ik vind echt dat ik toen door had moeten vragen. Maar omdat er een verkenning aan vastzat, dacht ik: "Dat lijkt me goed, want het probleem dat er staat, ziet er heel heftig uit. Het is goed dat we dit gaan oplossen."

Mevrouw **Leijten**:

Nou ligt er dus een notitie ter voorbereiding op de keuze voor die directe financiering. Daarin staat: de belangrijkste oorzaak voor de hoge terugvordering zijn nihilstellingen. Die komen voort uit de alles-of-nietsbenadering. Dat is dus op uw ministerie bekend. Dat gaat om 20.000 terugvorderingen op jaarbasis. Dat zijn mensen die ook weer langskomen in dat schuldendossier. Als u nou zegt "ik wist niet wat proportioneel terugvorderen was" en "ik was niet op de hoogte van de nihilstellingen", waarom koos u dan wel voor de route van de Belastingdienst? Had u dat op dat moment niet moeten weten?

Mevrouw **Van Ark**:

Het antwoord daarop is ja. De problematiek die mij helder voor ogen stond, was dat 80% van de ouders ofwel geld kreeg ofwel moest nabetalen, en daarbinnen de groep met hoge navorderingen. Ik gaf u eerder aan dat er drie groepen bleken te zijn: de ouders die met de CAF-problematiek te maken hadden, de ouders die ik zojuist noemde en de ouders die te maken hebben met de alles-of-nietssystematiek. Ik heb mij in het hele traject, vanaf de probleemanalyse die hierop wees, op deze problematiek gestort. Er waren nog twee andere

groepen, maar dat is mij pas later geworden. Ik vind het dus heel erg dat ik dat niet van het begin af aan wist.

Mevrouw Leijten:

Ja. Maar ... Ja. Vindt u het gek dat dit een beetje overkomt alsof de keuze voor de Belastingdienst te lichtzinnig is gemaakt?

Mevrouw Van Ark:

Weet u, ik heb mijzelf die vraag veel gesteld. In het verdiepen van bijvoorbeeld het traject bij DUO ... Mij was ook gewaargeworden dat er heel veel kinderopvangorganisaties waren, met name kleine, die bij wijze van spreken -- het voorbeeld werd mij letterlijk genoemd -- nog met schoenendozen met bonnetjes werkten. Die moesten allemaal naar een ICT-systeem gaan. De context van het ICT-systeem was voor mij een belangrijke in dezen. Maar ik heb mijzelf vaak de vraag gesteld die u mij nu stelt. En ik kan u zeggen dat als ik het opnieuw moest doen en als ik het had geweten en dit was niet gebeurd ... Als ik alleen maar had geweten wat ik toen had geweten, dan denk ik dat ik dezelfde keuze had gemaakt, want die afweging heb ik zorgvuldig gedaan. Ik kan u ook zeggen dat als ik toen had geweten wat ik nu weet, ik er, denk ik, geen vertrouwen in had gehad om het bij de Belastingdienst te houden, omdat er ook in de organisatie, zo blijkt, verschrikkelijke dingen zijn gebeurd. Dan had dat voor mij een zwaarwegend argument geweest. Maar in alle oprechtheid, in het traject dat ik heb doorlopen met de kennis die ik had, moet ik eerlijk zeggen dat als ik het met die kennis weer opnieuw moest doen, ik waarschijnlijk op hetzelfde uit zou komen.

Mevrouw Leijten:

Ja. Er lag dus een wetsvoorstel. Het was zorgvuldig voorbereid. Vorige week hebben we ook gehoord van de toenmalig directeur-generaal Werk dat het toch voornamelijk voortkwam uit, nou ja, de wens om eigenlijk van de kinderopvangtoeslag af te komen en om een nieuw stelsel vorm te geven. Nou staat er in het commentaar van de Raad van State een toch ook wel vrij kritische opmerking, namelijk dat de alles-of-nietsproblematiek hiermee eigenlijk niet helemaal wordt opgelost. Zorgvuldig onderzoeken, alles wegen, het ICT-systeem van DUO kon een risico zijn, maar welke zekerheid had u nou precies over het ICT-systeem van Belastingdienst/Toeslagen? Hoe is dat in de presentatie aan u weergegeven? Was dat wel af?

Mevrouw Van Ark:

Daar heb ik echt op doorgevraagd, want dat was natuurlijk ... Ik had, zeg maar, de problemen, juist op de complexiteit van het systeem ... Die gingen bijvoorbeeld over het aanvragen en het tussentijds kunnen wijzigen. Dus dit was een groot onderwerp van

gesprek. De Belastingdienst zei ronduit: "Wij hebben problemen gehad in het verleden, maar die problemen zijn we te boven gekomen. Toeslagen is eigenlijk het beste onderdeel dat we hebben en wij kunnen specifiek op de kinderopvangtoeslag aan de slag." Wat voor mij heel aantrekkelijk was ... Het is trouwens best bizar om dat nu te zeggen, maar dat was toen wel wat voor mij zwaar woog. Wat voor mij een hele belangrijke was, was dat de Belastingdienst ook zei: wij zijn bereid om, in jargon, te kijken naar de t-2-problematiek. Wij zijn bereid om te kijken of we met een vastgesteld inkomen kunnen gaan werken. Dat wilden ze gaan verkennen voor alle toeslagen. Omdat ik in mijn schuldenportefeuille niet alleen naar de kinderopvangtoeslag keek, maar naar alle toeslagen, was het voor mij heel aantrekkelijk als die t-2-systematiek in de toeslagen opgelost zou kunnen worden. Dat vond ik dus echt een belangrijke. Daar hebben we veel gesprekken over gevoerd en zij hebben mij ervan overtuigd dat ze dit aankonden.

Mevrouw Leijten:

Oké. In de notitie, het voorstel dat u helaas niet heeft bereikt en de Kamer nog geen maand geleden, staat dat de ICT-systematiek waar het op zou moeten draaien, nog in ontwikkeling was. Maar goed ... Kan het ook gewoon politiek zijn, dat u dacht: ja, die directe financiering is eigenlijk een erfenis uit het verleden? Het is wel voorbereid, maar moeten we een grote stelselwijziging nou wel doen?

Mevrouw Van Ark:

Ik heb mezelf daar al vroeg in het traject op bevraagd, want ik vond de opdracht uit het regeerakkoord duidelijk. Ik moest zorgvuldig te werk gaan. Ik wist natuurlijk ook dat de verschillende fracties, ook in de coalitie, verschillend dachten over directe financiering. De een was een groot voorstander en de ander had aarzelingen. Ik heb voor mezelf, hardop sprekend, het besluit genomen: ik moet de bagage die ik heb meegenomen, naast me neerleggen. Ik ben nu staatssecretaris van Sociale Zaken. Ik ben verantwoordelijk voor de kinderopvang. Ik ben verantwoordelijk voor de schulden. Ik heb twee organisaties die het willen doen. Ik ga de beste kiezen. Ik ga er open in. Dat is een besluit dat ik hardop voor mezelf heb uitgesproken. Ik vond het gewoon echt heel belangrijk dat ik dat transparant kon doen en dat ik daar ook verantwoording over af kon leggen.

Mevrouw Leijten:

De directe financiering stamde natuurlijk uit de coalitie van VVD en Partij van de Arbeid. We hebben te horen gekregen dat Sociale Zaken echt een meerderheid heeft moeten organiseren in het kabinet. Mag ik zo vrij zijn om te zeggen dat de VVD eigenlijk niet zo'n voorstander was van directe financiering?

Mevrouw **Van Ark**:

Dat was zo in de ... Aarzelingen? Ik zie aarzelingen terug in het schriftelijk overleg, maar ik kan u zeggen dat als ik had besloten dat directe financiering de beste oplossing was geweest, ik daar ook mee naar de VVD-fractie was gegaan. Dat was geen belemmering voor mijn afweging.

Mevrouw **Leijten**:

De heer Van Aalst heeft een vraag.

De heer **Van Aalst**:

Voordat ik overga naar mijn vraag, heb ik nog één korte andere vraag. U zegt: als ik gezien had dat directe financiering de beste oplossing was geweest, dan was ik daarmee naar mijn VVD-fractie gegaan. Daarbij valt mij iets op. We zien in 2016 dat de samenwerking met Financiën niet top is. We zien dat uw hele ambtelijke top zegt: kies voor directe financiering. Wat mis ik? Waarom vertrouwt u dan toch blijkbaar niet op uw eigen ambtelijke top? Het contact met Financiën is beperkt, maar dat is dan toch doorslaggevend.

Mevrouw **Van Ark**:

De voorgeschiedenis van 2017 ken ik niet. Ik heb het altijd als een eer beschouwd dat er aan mijn tafel fikse discussies waren. Ik vind dat ambtenaren hun professionele adviezen moeten kunnen geven en ze moeten hun bewindspersoon nooit naar de mond praten. Ze moeten hun advies kunnen geven. Ik weet dat mijn directeur hier heeft verklaard dat ze hartstochtelijk voorstander is van directe financiering en dat herken ik uit de gesprekken die ik met haar had. En toch was het mijn bestuurlijke verantwoordelijkheid om een afweging te maken en die kwam in beeld op het moment dat eveneens een collega uit het kabinet, die een portefeuille aantrof en zei "dit is een discussie die we nu wel aan kunnen gaan", zich bij mij meldde. Dat maakte dat ik vond dat ik die afweging open moest maken. Dat is de reden waarom ik dat heb gedaan. Ik heb geen weet gehad van oude discussies. Ik heb me daar ook niet door laten leiden, ook niet door mijn eigen oude discussies. Ik ben daarmee aan de slag gegaan en ik heb dat naar eer en geweten proberen te doen, achteraf gezien op basis van een probleemanalyse die maar deels het probleem schetste dat er eigenlijk lag.

De heer **Van Aalst**:

En als u nu terugkijkt, kunt u dan heel concreet uiteenzetten wat de argumenten voor en tegen waren om directe financiering wel of niet uit te voeren?

Mevrouw **Van Ark**:

Uiteindelijk kwam het neer op het dilemma dat ik twee mogelijkheden had voor een

stelselwijziging, waarvan één bij DUO. Dat was een grote ICT-verandering en echt een stelselwijziging, waarbij het de verwachting was dat we veel van de problematiek konden oplossen, maar waaraan ook grote risico's zaten. Ik noemde u al de schoenendozen bij veel kinderopvangorganisaties. Het tweede was een systeemverbetering bij de Belastingdienst, waarbij in ieder geval op korte termijn een wellicht iets minder maar toch goed resultaat behaald kon worden, met een doorkijkje, toeslagenbreed, voor de lange termijn en met minder ICT-risico's. uiteindelijk heb ik dat tweede het zwaarst laten wegen en ik kan u vertellen dat dat echt een dilemma was. En het kenmerk van een dilemma is dat je ook best die andere keuze had kunnen maken. Maar er moet een keuze gemaakt worden, want er moet duidelijkheid komen. De organisatie vroeg ook om duidelijkheid. Ook DUO vroeg om duidelijkheid. Ik heb het gewikt en gewogen en uiteindelijk heb ik de knoop op deze wijze doorgehakt. Het was dus geen negatieve keuze voor DUO, maar ik meende in die tijd oprecht dat dit de beste oplossing zou zijn voor de problematiek die ik kende.

De heer **Van Aalst**:

Oké. Ik probeer nog even na te denken. In de periode daarvoor, Rutte II, viel die keuze dus de andere kant op.

Mevrouw **Van Ark**:

Maar daar was ik niet bij.

De heer **Van Aalst**:

Daar was u niet bij, maar ik probeer wel ...

Mevrouw **Van Ark**:

Ik begrijp dat u die vraag stelt.

De heer **Van Aalst**:

Ja, want het intrigeert mij. Hoe kan het nu zijn dat een vorig kabinet-Rutte juist wel kiest voor directe financiering, omdat daar zo veel voordelen aan zaten? De problemen werden toen juist gezien bij Belastingdienst/Toeslagen. En nu is uw argument eigenlijk: het was zo goed bij de afdeling Belastingdienst/Toeslagen en daarom kiezen we er juist wel voor. Dat was juist een tegenargument om niet voor directe financiering te kiezen. Dan is er toch veel veranderd in een paar jaar tijd.

Mevrouw **Van Ark**:

Ja, wat dat betreft waren de adviezen van de ambtelijke organisatie ook kritisch op de Belastingdienst. Dat was voor mij aanleiding -- want ik heb niet gezegd "ik doe het lekker

toch" -- om héél stevig met die Belastingdienst te gaan praten. Ik heb daar gesprekken aan gewijd om te kijken: hoe gaan jullie dan garanderen dat het zo is? Zelfs op het moment dat wij al in het BPO hadden gezegd "we gaan het doen bij de Belastingdienst" -- ik heb dat besproken met mijn collega's van Onderwijs en Financiën -- heb ik nog een apart overleg gehad met Menno Snel, op zijn Kamer in het ministerie van Financiën, omdat ik echt zeker wilde weten dat de Belastingdienst ook ging leveren. Ik moest het gewoon nog één keer horen. Pas toen ik dat wist, dacht ik: nu weet ik het definitief.

De heer **Van Aalst**:

Bent u dan ook nog meegenomen in die discussie? Wij hebben de afgelopen week in het hele traject van verhoren gezien dat er eigenlijk al héél lang, héél lang geleden bij de Belastingdienst leefde: goh, we moeten naar proportioneel invorderen. Elke keer bereikte het eigenlijk Sociale Zaken niet of Sociale Zaken zei: we gaan het niet doen, we houden vast aan hoe we het nu voor ons zien, gezien de jurisprudentie. Heeft u dat ooit nog bereikt?

Mevrouw **Van Ark**:

Uiteindelijk heeft me dat bereikt, maar pas op een later moment, niet in dit traject.

De heer **Van Aalst**:

Dat heeft in deze discussie om die keuze te maken ...

Mevrouw **Van Ark**:

... geen rol gespeeld. Helaas!

De heer **Van Aalst**:

Toen uzelf begon over proportioneel invorderen en dat noemde, toen is ook niet naar voren gekomen dat dit al jaren geleden geopperd werd door de Belastingdienst?

Mevrouw **Van Ark**:

Niet dat ik mij herinner. Nee.

De heer **Van Aalst**:

Maar het zou wel kunnen?

Mevrouw **Van Ark**:

Nou ja, je weet niet wat je niet weet. Ik heb heel veel nota's terug kunnen vinden. Ik heb heel veel, bijna alles, terug kunnen lezen en ik kom het niet tegen. Maar u heeft in uw commissie ook memo's uit mijn tijd waar het wel in staat. Dus ik kan het niet garanderen.

De heer **Van Aalst**:

Nee. Voor ons is het gekke altijd -- ik spreek nu voor mezelf -- dat we elke keer dat we net bij dát punt komen, die cruciale besluitvorming, moeten constateren dat het of de bewindspersoon niet bereikt heeft of dat de herinnering er niet meer is. Dat maakt het zo jammer, want juist voor de reconstructie wil je juist net die feiten hebben om dat plaatje in te vullen en om ons bewegende doel te bereiken. Het is spijtig dat dat elke keer net ...

Mevrouw **Van Ark**:

Ik kan u zeggen: dit herken ik. Toen ik de stukken ging lezen in de wetenschap van wat er nu ligt, zag ik dat op heel veel momenten de tekst erlangs scheert en dat je, zeg maar vanuit een context van alles of niks, denkt: hier moet het erover gaan. Maar als je kijkt vanuit de context "er is een voorschotsystematiek, het wordt pas later vastgesteld en tussentijdse wijzingen zijn heel moeilijk", dan zie je het niet. Ik heb dus echt het gevoel dat ik, zeg maar, ergens in de voortuin een heel mooi perkje aan het maken was, terwijl de achtertuin in de hens stond. Ik herken dus heel erg het beeld dat u zegt. Als ik nu dingen teruglees, dan denk ik: hier scheert het erlangs, daar scheert het erlangs. Maar als je van achteruit naar voren kijkt, is het niet te zien. Dan was het voor mij niet te zien. Dat vind ik héél erg.

De heer **Van Aalst**:

Nou ja, wat ik vooral spijtig vind ... De afgelopen dagen hebben we natuurlijk ook de voormalig minister van Sociale Zaken gezien en die reageerde ook zelf op brieven van ouders. Daarbij leek het in eerste instantie om alleenstaande gevallen te gaan, maar dat werd heel snel gecorrigeerd. Toen kwam er een nieuwe brief: neenee, dit gaat om hele grote aantallen. Het verbaast mij dat dat uiteindelijk wel bij de minister beland is, maar dat het dan ook weer niet door de ambtelijke top bij de overdracht aan u wordt doorgegeven: "Goh, we hebben toch wel brieven ontvangen dat het hier niet om één zaak gaat, maar dat het hier om heel veel mensen gaat." Juist in die hele discussie over wat er dan allemaal speelt: hoe is het mogelijk dat dit niet ... Weet je, u krijgt ... U wordt voorbereid op uw nieuwe termijn en u krijgt alles in uw overdrachtdossier. Hoe kan het nou dat dit soort essentiële klachten en meldingen ... Kijk, ik vraag me dan op een bepaald moment wel af: hoe kan het nou dat het ons gewoon als overheid niet bereikt? Is dat dan die ivoren toren waar we in zitten? Komt het dan niet binnen? Weet de postbode de brievenbus niet te vinden? Wat is er nu dat het niet doorkomt?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik denk dat dat de kernvraag is van wat hier ligt. Als u mij vraagt wat ik daarover denk, dan denk ik ... U heeft als commissie zelf gezegd dat u een foto wilt maken. Maar als u mij vraagt

wat ik hiervan vind en hoe het anders kan, dan denk ik: wat hier gebeurd is, is eigenlijk dat de kernbelofte die een overheid doet aan mensen, aan mensen in nood, "we zijn er om je te helpen en we steunen je op het moment dat je ons nodig hebt", is verbroken. Daarom vind ik ook het werk van deze commissie zo waardevol, want die belofte moet hersteld worden. En die kan alleen maar hersteld worden als de pijn boven tafel komt, de dingen die niet goed zijn gegaan boven tafel komen en als we open en transparant zijn in alle rollen die we hebben. De belofte van die overheid die tegen mensen zegt "als je in nood zit, dat help ik je", die moet hersteld.

Als je dan aan mij vraagt waar ik zie dat het beter kan, dan denk ik: nou, twee ministeries met twee wetten over één onderwerp is gewoon een recept voor ellende. Dat is geen onwil of wat dan ook, maar het gebeurt. Het hoeft geen onwil te zijn. Misschien is het op sommige plekken wel onwil geweest, maar niet in mijn wereld. Maar een tweetal wetten op één beleidsterrein met twee ministeries: echt, niet te doen.

Laat ik ook op een ander punt nog de hand in eigen boezem steken. Op enig moment -- ik ben dan ongeveer anderhalf jaar staatssecretaris -- denk ik: hé, ik heb met de SVB elk jaar een overleg over de kinderbijslag en over de uitvoering daarvan. Welk percentage is goed gegaan? Waar zijn ze tegen aangelopen? Maar waarom heb ik dat gesprek niet met de Belastingdienst? Ik heb wel allerlei overleggen, maar niet op de governance. Ik vraag daar dan ook naar op het ministerie, maar ik kan mezelf echt wel voor m'n hoofd slaan dat ik dat ... Dat had ik na het eerste of het tweede gesprek met de SVB ook kunnen bedenken.

Dat zijn van die lessen die we, denk ik, moeten trekken. Op allerlei niveaus en grootheden, ongetwijfeld ook naar aanleiding van uw commissie, zullen die ongetwijfeld naar buiten komen. Maar het belangrijkste is misschien nog wel dat we ervoor zorgen dat we wat er bij mensen buiten gebeurt, niet bezien vanuit wantrouwen, maar dat we dat zien als een schreeuw om hulp. Op het moment dat ik in die spreekkamer zit met mensen om te praten over hun schulden, zeggen ze tegen mij: het ging beter met me op het moment dat iemand mij zag als mens. Ik denk dat wij dat moeten leren als overheid. We moeten mensen niet zien als een casus of een dossier, want het zijn mensen met een hulpvraag. En daarvoor zijn wij als overheid in het leven geroepen.

De heer Van Aalst:

Ja. Een heel trieste constatering dat we als overheid blijkbaar de mensen gemist hebben. Mensen melden zichzelf en geven dus een soort van gratis tip waarvan de overheid kan leren, maar het is er dus blijkbaar inderdaad bij de overheid in geslopen dat we daar niet

meer naar luisterden, dat helemaal los hebben gelaten en die menselijke maat op een bepaald moment verloren zijn.

Voordat ik naar de volgende vraag ga, constateer ik dat het in die zin voor mij ... "Als we er nu naar kijken, hadden we het anders moeten doen." Ik heb dat de afgelopen weken gehoord van alle bewindspersonen op verschillende departementen die voor u zijn geweest. Dat is dan ook wel een heel erge doodoener voor mij. Ik denk dan: ja, we hadden het allemaal anders moeten doen. Als je nu thuiszit en in de problemen zit als ouders en alles kwijt bent geraakt, heb je niet zo veel aan "we hadden het allemaal anders moeten doen".

De voorzitter:

Zullen we proberen het verhoor weer op te pakken?

De heer Van Aalst:

Ja, voorzitter. Ik kom bij begin 2019. Dan gaat de politieke discussie over de fraudeaanpak bij de kinderopvangtoeslag stevig door. Sociale Zaken lijkt in deze discussie in ieder geval minder zichtbaar te zijn. Is dat een bewuste keus? Dat is een beetje rond de start van Donner. Is het een bewuste keus van Sociale Zaken om afstand te houden van deze discussie?

Mevrouw Van Ark:

Nee, dat is geen bewuste keuze. Maar wij hadden, zoals ik u aangaf, een knip tussen de discussies over "waar gaan we naartoe met het stelsel?", het beleid, en de uitvoering. Ik heb daar dus ook geen acties op gedaan. Bij mij begint het pas weer in mei.

De heer Van Aalst:

Maar u bent op dat moment de opdrachtgever. U bent beleidsverantwoordelijke. U speelt met al die discussies die lopen om keuzes te maken. Vindt u dan niet dat u op dat moment gewoon de leiding moet pakken en moet zeggen "ik ben hier beleidsverantwoordelijke, ik ga me hier nu mee bemoeien"?

Mevrouw Van Ark:

Ik had natuurlijk wel in januari nog een gesprek met de Kamer over de voortgang van wat we aan verbeteringen aan het doen waren. De Kamer gaf natuurlijk ook aan dat dat sneller moest. We hadden ook discussie daarover. Als het gaat over de discussies die daar naar boven kwamen, bijvoorbeeld rond mei 2019, dan was het -- zoals ik het zag -- hoe triest en schrijnend ... Het was wel in een periode die we voorbij waren, want nu deden we het anders. Althans, zo heb ik ernaar gekeken.

De heer **Van Aalst**:

In mei wordt die adviescommissie-Donner in de ministerraad besproken en ingesteld. De instelling wordt dan besproken. Dat is inmiddels dan al afgesteld met Sociale Zaken.

Mevrouw **Van Ark**:

Ja.

De heer **Van Aalst**:

Dus op een bepaald moment heeft u als Sociale Zaken toch gedacht: we gaan ons hier wel mee bemoeien. Wat heeft u nog ingebracht bij die afstemming over die instelling?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik kreeg inderdaad een bericht dat er een onafhankelijke commissie zou komen. Ik vond dat echt heel terecht. Ik heb ook in mijn eigen portefeuille op andere punten gezien dat er soms gewoon dingen gebeuren. Uiteindelijk is het systeem er voor de mensen, dus dat systeem gaat niet ... Dan moet je dat gewoon oplossen. Ik was ... Ja, ik wilde mijn collega daar ook graag in supporten.

De heer **Van Aalst**:

Had u het beeld dat het dan juist ging om het deel van u, het beleid, of juist om de uitvoering?

Mevrouw **Van Ark**:

In eerste instantie, in mei, zit nog heel erg in mijn hoofd dat het in de uitvoering zit. Bij de discussies die we daarna hebben, met de collega, en in de gesprekken die ik ook voer, kom ik er steeds meer achter dat het ook gewoon om het beleid of het ervaren beleid gaat. Maar zeker in het begin denk ik nog echt dat het de uitvoering is.

De heer **Van Aalst**:

Dat is misschien ook wel de reden dat u zei: ik houd iets afstand, want ik ben nu niet de eerste persoon om me hiermee te bemoeien, want dit is uitvoering. Is dat de reden dat u zich op het laatste moment er toch in mengt?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee hoor. Ik heb eigenlijk van begin af aan met de collega gesprekken erover gevoerd: hoe kan ik helpen, waar kan ik helpen? Maar het was ook vanuit Financiën natuurlijk ... Ja, het zat ook in Financiën ... De brief en dergelijke. Het is niet gebruikelijk dat ... Het is niet aan de orde van de dag, zal ik maar zeggen, dat er twee bewindspersonen samen optreden. Ik heb

wel met de collega van Financiën hier veel gesprekken over gehad en ook mijn support uitgesproken, want ik vond het terecht -- echt terecht -- dat hij zich hier ...

De heer **Van Aalst**:

Als u zegt "ik heb mijn collega wel aangeboden om te helpen en ik heb hem support aangeboden", dan leid ik daaruit af dat u de bal in eerste instantie bij de staatssecretaris van Financiën, dus de uitvoering, neerlegt en zelf een beetje afstand houdt.

Mevrouw **Van Ark**:

Nou, ik heb die bal daar niet neergelegd. Men had die bal daar in handen en zei: "Hier hebben we mee te maken en dit willen we gaan doen. Wat vind je daarvan?" Toen zei ik: nou, dat vind ik een heel goed idee.

De heer **Van Aalst**:

Ja. Daar concludeer ik inderdaad uit dat u op de uitvoering zat en als beleidsverantwoordelijke op dat moment niet dacht: ik wil hier de baas ... ik wil hier de leiding nemen om te bepalen.

Mevrouw **Van Ark**:

Nee, maar dat is wel het moment geweest ... Ik kan me niet meer precies het moment herinneren waarop ik mezelf die vraag stelde die ik u net schetste: "Hoe zit het eigenlijk met die governance? Waarom heb ik wel die gesprekken met de SVB maar niet met de Belastingdienst?" Dat is wel omstreeks dit moment, want ik ga dan echt wel voelen dat het niet klopt.

De heer **Van Aalst**:

Ja. U stapt zeg maar van de bijrijdersstoel naar de bestuurdersstoel.

Mevrouw **Van Ark**:

Nou ja, ik ben nooit helemaal op die bestuurdersstoel gekomen, omdat in die ... Maar het is ... Maar ik voel wel ... Ik zie dat ik vanaf de achterbank weer naar de bijrijdersstoel zou moeten. Misschien die metafoer, ja.

De heer **Van Aalst**:

Goed. Dan geef ik het woord even aan mijn collega Leijten.

Mevrouw **Leijten**:

We blijven in die tijd, want op 5 juni krijgt u een appje van de directeur Kinderopvang dat de

Belastingdienst het bewijs tegen de CAF 11-ouders te dun vindt. Ze willen een politieke draai gaan maken en de terugvorderingen kwijtschelden of terugdraaien. Wat was uw reactie daarop?

Mevrouw **Van Ark**:

Volgens mij heb ik daar begrip voor uitgesproken en ook aangegeven dat ik dat een hele goede zaak vind.

Mevrouw **Leijten**:

Ja. U zegt "dank, dat klinkt goed zeg"?

Mevrouw **Van Ark**:

Ja.

Mevrouw **Leijten**:

Ja. Dan zegt uw directeur Kinderopvang: "Ja, ik ben ook erg positief. Bij Financiën zijn ze wel bezorgd of Menno" -- de staatssecretaris -- "zo'n ommezwaai politiek zal overleven. Ik ben er zelf niet zo somber over." Wat was toen uw politieke gevoel, uw antwoord?

Mevrouw **Van Ark**:

Volgens mij heb ik gezegd dat het juist goed is om die vlucht naar voren te nemen, omdat ik vind dat je als bewindspersoon soms gewoon ergens voor moet gaan staan. Dan maakt het niet uit of je daar kwetsbaar door wordt of dat dat slecht is voor je beeldvorming. Daar ben je voor aangenomen. Ik vond dat dus goed.

Mevrouw **Leijten**:

Ja, dat was krachtig, hè? U noemde dat krachtig.

Mevrouw **Van Ark**:

Ja.

Mevrouw **Leijten**:

Ja, 5 juni. Heeft u toen ook nog iets aan de staatssecretaris van Financiën laten weten?

Mevrouw **Van Ark**:

Ja. Ik heb hem laten weten dat ik daarachter stond.

Mevrouw **Leijten**:

Ja. Heeft u toen ook nog gevraagd welke bewijzen er nou op tafel waren gekomen?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee.

Mevrouw **Leijten**:

Was dit een telefoongesprek?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik kwam hem ook regelmatig tegen op een van de departementen. Ik had vaak van die korte gesprekjes, dus dat kan ik echt niet meer herleiden. Maar het was een regelmatig terugkerend gesprek, of het nou bij de ministerraad bij de lunch was of je elkaar tegenkwam in de parkeergarage. Hier hadden wij het over. Hier belden we over. Ja.

Mevrouw **Leijten**:

Ja. Oké. Ja, zo reageert u ook. Toch wordt het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wel een stuk terughoudender op 6 juni en 7 juni richting de ministerraad. Kunt u aangeven wat daar precies de argumenten voor waren?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik heb inderdaad veel teruggelezen, want niet alles zit in mijn eigen tijdsfeitenrelaas. Maar wat ik wel mee heb gekregen was de discussie over geld. Die heb ik zelf niet gezien als een discussie van "moet er iets gebeuren?", want daar was iedereen het over eens, maar wel "wie betaalt de rekening?" Die discussie snapte ik, omdat we net een paar maanden daarvoor ... Er was bij het kindgebonden budget wat misgegaan bij de Belastingdienst en daardoor had Sociale Zaken meer dan 400 miljoen incidenteel en 50 miljoen structureel aan geld moeten oplossen op de eigen begroting, wat dan weer betaald wordt door mensen die een kindgebonden budget krijgen. Dat de ambtelijke organisatie aansloeg op de vraag "waar komt die rekening te liggen", vond ik met wat er net daarvoor was gebeurd niet gek, maar ik vond het wel een ondergeschikte vraag.

Mevrouw **Leijten**:

Toch heeft uw secretaris-generaal hier gezegd: wij wilden die rekening niet; wij vonden dat er generaal geld moest komen. Is dat verzoek gedaan aan Financiën?

Mevrouw **Van Ark**:

Uiteindelijk is er volgens mij geen voorstel gekomen voor financiële compensatie, want uiteindelijk heeft de staatssecretaris het aan de commissie-Donner gelaten. Ik heb daar dus geen beeld meer bij.

Mevrouw **Leijten**:

Ik loop die dagen nog even langs, maar de vraag is of er vanuit Sociale Zaken een signaal is uitgegaan als: "Goed idee. Maak een plan, maar zorg dat het uit de algemene middelen komt."

Mevrouw **Van Ark**:

Door mij niet. Als ik al iets over geld heb gezegd, dan is het altijd: we moeten goed gaan kijken hoe we dit doen. Maar geen richting daarvan.

Mevrouw **Leijten**:

Want als je niet om die algemene middelen vraagt, dan is de regel dat je het oplost op de begroting van ...

Mevrouw **Van Ark**:

... het beleidsdepartement.

Mevrouw **Leijten**:

Van het beleidsdepartement. En dat is natuurlijk Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Precies. Maar nou zegt uw secretaris-generaal: wij waren van mening dat er generaal geld moest komen. Dat hebben wij maar vertaald naar "algemene middelen". Is dat een juiste vertaling, denkt u?

Mevrouw **Van Ark**:

Ja, dat komt dan uiteindelijk uit dé grote pot die er dan toch ergens is.

Mevrouw **Leijten**:

Die komt van hetzelfde ministerie, het ministerie van Financiën. Maar u heeft minister Hoekstra of staatssecretaris Snel geen signaal gegeven in de lijn van: goed idee, maar zorg nou dat het uit de algemene middelen komt?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee. Ik kan me wel voorstellen dat ik heb gezegd, en volgens mij heb ik dat ook wel gedaan: het automatisme waarmee de rekening bij Sociale Zaken werd gelegd, is lastig, maar laten we gewoon kijken hoe we dit gaan doen. Ik heb geen richting gegeven richting generale middelen, maar ik vind het vanuit ambtelijk perspectief gezien een logisch advies.

Mevrouw **Leijten**:

Is het ambtelijk gezegd?

Mevrouw **Van Ark**:

Dat weet ik niet meer.

Mevrouw **Leijten**:

Want u krijgt vanuit het ministerie wel een heel duidelijke agenda mee voor die ministerraad.

Mevrouw **Van Ark**:

Ja.

Mevrouw **Leijten**:

Welke argumenten speelden daar nog meer mee?

Mevrouw **Van Ark**:

Nou moet ik u bekennen dat ik wel vaker annotaties meekreeg, maar dat het uiteindelijk je eigen keuze is wat je daarvan zegt of niet. Het gegeven dat ik een annotatie meekrijg, wil dus nog niet zeggen dat ik die helemaal heb uitgesproken, want ik begreep het vanuit de organisatie heel goed, maar ik snapte de collega ook heel goed. Ik weet dat ik niet uit de ministerraad mag citeren, maar in de betreffende ministerraad van 7 juni -- daar doelt u op, denk ik -- heeft de collega van Financiën een en ander gezegd over de mensen die qua dossier onderzocht zouden worden door de commissie-Donner. Toen heeft mijn collega, de minister van Sociale Zaken, mede namens mij steun uitgesproken. Hij heeft ook aangeboden om actief mee te denken. Dat aanbod hebben wij gedaan.

Mevrouw **Leijten**:

Ja. Dat is later ook gebeurd.

Mevrouw **Van Ark**:

Maar dat is dus iets anders dan dat we daar allerlei gesprekken zouden hebben gevoerd over wie wat betaalt of hoe dan ook.

Mevrouw **Leijten**:

Ik ga daar toch nog even naar terug, want u zegt: iedereen was het erover eens dat er iets moest gebeuren. Maar de uitkomst was natuurlijk wel dat er nog even niks gebeurde. Er is daar dus wel iets gebeurd. Ik kan me echt voorstellen dat u in eerste instantie denkt: krachtig, de vlucht naar voren; dat overleeft hij politiek wel. Maar dan is er natuurlijk de werkelijkheid van die twee ministeries. U zegt net: terugblikkend is één regeling met twee wetten en twee ministeries eigenlijk niet handig. Maar dat gebeurt er op dat moment. Die rekening speelde een rol. We hebben appjes gezien waarin gezegd werd: mogelijk 20

miljoen; als zij het hachje van de staatssecretaris willen redden, dan betaalt het ministerie van Financiën maar zelf. Dat was in ieder geval wel de sfeer onder degenen die de annotatie voorbereidden. Maar er was nog een argument, dat u actief is aangereikt, ook nog met een nazending van de secretaris-generaal.

Mevrouw **Van Ark**:

Ja, maar in mijn beleving ... Ik had een collega die een probleem boven tafel kreeg dat veel groter bleek te zijn dan hij dacht. Daarmee wilde ik hem helpen. Hij had daarvoor een commissie ingesteld en dat vond ik verstandig, want op een gegeven moment gaat het er ook om dat er een goed voorstel voor mensen komt. Daarvoor was die commissie bedoeld. Uiteindelijk heb ik de discussies op een aantal punten meegekregen vanuit de ambtelijke organisatie, mét adviezen, maar ik vond het vooral ook van belang dat die commissie er kwam en dat wij met SZW en Financiën in gesprek konden blijven over deze thema's. Maar ik heb niet op voorhand een blokkade opgeworpen of iets dergelijks. De mail- en appwisseling die tussen de ambtelijke collega's heeft plaatsgevonden, waaraan u refereert, heb ik op dat moment niet gezien, alleen wat er aan mij is verzonden.

Mevrouw **Leijten**:

We hebben het niet over het voorstel om de commissie in te stellen, maar over het voorstel om de ouders in de CAF 11-zaak te compenseren, de terugvorderingen kwijt te raken en een politieke draai te maken. Dat is het voorstel waarvan u zei: dat vind ik krachtig en heel sterk. Tot die commissie was al besloten. We hebben het nu echt over daarbovenop nog iets doen. Daarin spelen twee argumenten mee die terugkomen en die ook zijn teruggekomen in het verhoor vorige week: de rekening, waar we het net over gehad hebben, en de precedentwerking. Wat staat u bij van die argumenten vanuit Sociale Zaken en Werkgelegenheid?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik weet dat daar ambtelijk een discussie over is gevoerd. Daar ben ik zelf ook over geïnformeerd. Ik vond het een logische gedachtegang om de commissie die je instelt, ook te volgen, want je weet niet wat daaruit komt. Dat mensen gecompenseerd moesten worden, stond natuurlijk voor iedereen als een paal boven water. Ik constateer wel dat ik in de ministerraad uiteindelijk gereageerd heb zoals ik heb gereageerd op wat de collega had voorgesteld. Ik vind het niet aan mij -- tenzij u zegt: dat móét je doen -- om te vertellen wat de collega van Financiën heeft geopperd in de ministerraad; maar u spreekt hem ook nog.

Mevrouw **Leijten**:

Neenee.

Mevrouw **Van Ark**:

Maar ik heb uiteindelijk op het voorstel ... Je krijgt een ambtelijke discussie en daarna krijg je een ambtelijke annotatie mee, maar vervolgens vindt het gesprek plaats in de ministerraad. Dan handel je naar bevind van zaken. Op het voorstel dat de collega in de ministerraad heeft gedaan, heeft mijn collega, de minister van Sociale Zaken, mede namens mij gezegd -- ik kijk even, want dat komt inderdaad uit de ministerraad -- dat wij ons kunnen vinden in de voorgestelde aanpak, dat wij steun uitspreken en dat wij actief mee willen denken. Dat is mede namens mij gezegd op het voorstel dat de collega van Financiën in die ministerraad heeft gedaan.

Mevrouw **Leijten**:

U belt of u spreekt Menno Snel nadat u heeft gehoord over de politieke draai, op 5 juni. U zegt: knap, vlucht naar voren. Twee dagen later is de ministerraad. Daar komt uit: we doen niks. Er is dus iets gebeurd. U zegt nu dat u het eigenlijk wel heel erg goed vond om die commissie af te wachten. Dat is een andere redenering dan die primaire reactie die u had toen u te horen kreeg dat er een politieke draai zou komen. Dat kan natuurlijk. Argumenten kunnen maken dat je denkt: oké, ik was te snel, want er zijn logische argumenten. Maar dat probeer ik te onderzoeken. Wat is daar gebeurd? Welke argumenten hebben daarbij voor u meegespeeld? Heeft u Menno Snel in die dagen daarna nog gesproken in de zin van: het gaat ons te snel; wacht de commissie-Donner af?

Mevrouw **Van Ark**:

Wat ik met hem heb besproken, is ... Ik wilde hem steunen. Ik wilde ook dat ik de voorstellen die vanuit Financiën kwamen, ook omdat wij het beleidsdepartement waren, met een advies kon becommentariëren. Dus wat ik me ook herinner uit die tijd, waarin er allerlei conceptbrieven rondgaan, is dat ik hem op enig moment -- als er een definitief concept is vanuit Financiën dat niet ambtelijk verstrekt is, waar ik op moet reageren -- om die brief vraag, zodat ik die van een ambtelijk advies kan voorzien. Maar ik heb uiteindelijk gereageerd op het voorstel dat de staatssecretaris van Financiën heeft neergelegd. Ik heb niet een bepaalde richting op geduwd. Ik herinner me dat ik hem wel gevraagd heb, in de marge van een ontmoeting: "Hoe zit het nou met die groep? Moet je niet gewoon de hele groep mensen compenseren? Het zijn 300 mensen." Ik herinner me dat er toen nog andere overwegingen waren om dat niet te doen, maar dat lag niet bij mij. Ik heb hem niet die richting ...

Mevrouw **Leijten**:

Welke overwegingen waren dat? Daar was ik naar op zoek.

Mevrouw **Van Ark**:

Wat ik mij meen te herinneren uit één gesprek dat ik met hem heb gehad, waarin ik zei "zou je dat nou niet doen?", is dat hij zei: ja, maar er zijn zelfs mensen bij die gewoon echt niet in aanmerking zijn gekomen voor kinderopvangtoeslag en wel kinderopvangtoeslag hebben gekregen, dus ik moet goed uitzoeken wie van deze groep mensen ... En dat is ...

Mevrouw **Leijten**:

Wij zien in de stukken terug dat uw ambtenaren een dag later in de annotatie voor u en de minister van Sociale Zaken in de voorbereiding voor die ministerraad, waarin staat wat u daar eventueel kunt zeggen en wat de collega's daar zullen inbrengen, opschrijven dat de staatssecretaris van Financiën zijn voorstel aan de ministerraad bijstelt. Dat staat in die annotatie. "Hij zal niet meteen voorstellen de ouders te compenseren, maar eerst meer juridisch onderzoek doen naar precedentwerking." En waar ik naar op zoek ben, is of dit het resultaat is van druk vanuit Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Mevrouw **Van Ark**:

Niet dat ik weet. Nee. Ik heb daar zelf geen druk op uitgeoefend en ik vind ook dat je uiteindelijk ... Je hebt gesprekken met elkaar als departementen. Daarvan heeft de sg ook gezegd: als je ziet dat de hele buitenwereld meekijkt, zou je die misschien op een andere manier voeren. Maar die discussies die er zijn tussen departementen, zijn ook nodig. Die gaan over allerlei zaken, over juridische zaken en financiële zaken, maar uiteindelijk doet het departement dat verantwoordelijk is een voorstel. Daar kun je dan in de ministerraad op reageren, en dat heb ik ook gedaan.

Mevrouw **Leijten**:

We zitten nog op het punt vóóordat die brief wordt gemaakt, hè. Want daar heeft uw secretaris-generaal inderdaad iets over gezegd: als je het nu leest, is het wel koud en kil, maar dat is het sec reageren op die brief, terwijl je eigenlijk niet reageert op de onderdelen waar je het mee eens bent. Dat heeft zij verklaard. Maar we zitten nu nog voor die ministerraad, terwijl die brief na de ministerraad wordt geschreven. Menno Snel, de staatssecretaris van Financiën, wilde ouders compenseren, meer doen voor de CAF 11-zaak, meer doen na het instellen van Donner, want er was op tafel gekomen dat het bewijs tegen de ouders echt te dun was. U zegt op dat moment: heel goed, krachtig, vooral doen. Maar twee dagen later ligt er een bijgesteld voorstel, namelijk: niet nu, maar wachten op Donner. In die tussentijd zien wij wel veel adviezen aan u en minister Koolmees om te wijzen op precedentwerking. Daarin staat ook hoe het ministerie van Sociale Zaken in het verleden

aan compensatie heeft gewerkt en daarbij de mogelijke precedentwerking heeft beperkt. Heeft u dat met Menno Snel besproken?

Mevrouw Van Ark:

Daarvan staat me niets bewust bij. Omdat ik die ambtelijke adviezen heb gekregen, kan ik me wel voorstellen dat ik tegen hem heb gezegd: joh, we hebben nog wel een aantal vragen lopen over precedentwerking en over de rekening, dus daar moeten we het wel over hebben. Dat heb ik ongetwijfeld gedaan. Mijn default was eigenlijk altijd wel om die thema's ook te benoemen als mij dat werd geadviseerd. Ik kan me niet herinneren of ik dat in een specifiek overleg heb gedaan, maar het was natuurlijk helder dat dit de thema's waren tussen Financiën en SZW. Maar voor mij stond als een paal boven water dat hij terecht -- dat is hij ook blijven doen -- bezig is gegaan om voor een compensatie voor de ouders te gaan. Dus dat deze thema's besproken worden, lijkt me ook goed, want er zitten gewoon juridische haken en ogen aan dingen. Als de ambtelijke organisatie dat tegen mij zegt, neem ik dat aan, want ik ben geen jurist. Maar dan is het wel gebruikelijk dat je als bewindspersonen op een vrij hoog abstractieniveau tegen elkaar zegt: deze thema's moeten nog besproken worden. Dan krijgen de ambtelijke organisaties vervolgens de opdracht om dat met elkaar te bespreken. Ik kan me voorstellen ...

Mevrouw Leijten:

Ja. Dat is die latere fase van die brief.

Mevrouw Van Ark:

Ik kan me voorstellen dat dat is gebeurd.

Mevrouw Leijten:

Ja. Maar de week begint met de staatssecretaris van Financiën, die nieuw bewijs heeft gekregen en ziet dat er in de CAF 11-zaak eigenlijk geen of te dun bewijs is. Dat hebben we vorige week uitgebreid besproken. We hebben ook besproken hoe de reconstructie op het ministerie van Financiën ging. Dat signaal komt vervolgens bij u. U spreekt de staatssecretaris van Financiën en zegt: hartstikke goed. Maar twee dagen later doet hij geen voorstel in de ministerraad, maar wacht hij de commissie-Donner af. Is het Sociale Zaken geweest dat het op dat moment heeft tegengehouden?

Mevrouw Van Ark:

Ik snap uw vraag, maar ik kan daar geen antwoord op geven. Uiteindelijk maakt het departement zelf een afweging. Het is gebruikelijk dat men er met elkaar over spreekt als er andere departementen bij betrokken zijn. Dat is ook gebeurd. Ongetwijfeld zijn daarbij

zorgen geuit over precedentwerking en geld. Maar uiteindelijk besluit het departement zelf hoe het ergens mee omgaat en waarmee het naar de ministerraad gaat.

Mevrouw Leijten:

Ja. Nog één keer. In het begin kon u zich de discussie over precedentwerking niet herinneren, maar later zei u: natuurlijk was dat een onderwerp. U heeft van de secretaris-generaal voorafgaand aan de ministerraad -- overigens ook verstuurd aan de minister, uw collega op hetzelfde departement -- een aantal achterliggende notities gekregen over hoe er op Sociale Zaken is omgegaan met precedentwerking als het gaat over uitspraken van de Centrale Raad van Beroep, en richtlijnen die toen zijn opgesteld met betrekking tot herzieningsverzoeken voor boetes bij het UWV, de SVB en gemeenten in verband met de Fraudewet. Is dat actief aan de staatssecretaris overhandigd, waardoor hij meer zicht kreeg op de manier waarop je omgaat met precedentwerking, voor zover u weet?

Mevrouw Van Ark:

Dat weet ik niet. Ik heb dat toen opgevat -- want ik herinnerde me die discussie wel -- als een soort guidance, context, voor dit onderwerp. Je hebt verschillende manieren. Je kunt als overheid gaan zitten afwachten of mensen zelf bedenken dat ze bezwaar kunnen maken, maar je kunt ook actief naar ze toegaan en zeggen: "U heeft in dit jaar deze regeling gehad. Weet u dat u bezwaar kunt maken? En by the way, hier is alvast het voorgevulde formulier." We wilden zo proactief mogelijk zijn, dus ik vind het heel goed dat deze dingen werden meegegeven, maar ik heb in mijn herinnering niet actief hierover gecommuniceerd. Er is in de ministerraad wel aandacht gevraagd voor de uitvoeringsorganisaties.

Mevrouw Leijten:

De twee hoge ambtenaren die destijds -- en ik geloof nu nog steeds -- actief waren op dit onderwerp, konden zich de discussie over de precedentwerking nog heel goed herinneren, en ook wat de argumenten daarbij waren.

Mevrouw Van Ark:

Ik kan me de discussie zeker herinneren. En voor zover ik me die niet kon herinneren omdat die misschien wat minder on top of my mind was, heb ik die natuurlijk teruggezien in de stukken, ook in de mails die aan mij zijn gericht. Maar de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat het voor mij wel een thema was, maar ja, het belangrijkste is natuurlijk toch dat je op een gegeven moment ergens achter komt en dat wilt gaan oplossen. Dan zijn er haken en ogen; prima, dat moeten we dan aangeven. Maar dat was voor mij niet het allerbelangrijkste, althans niet in mijn herinnering. Dus ik zie de mails daarover en ik vind het altijd belangrijk

om het te noemen als ze mij iets meegeven, zeker als er juridische zaken zijn. Vervolgens moet het natuurlijk verder uitgewerkt worden.

Mevrouw Leijten:

Dat gebeurde in de brief. Daarover heeft de heer Van Aalst vragen.

De heer Van Aalst:

Ja, inderdaad, de brief van 11 juni. Het lijkt er niet gezelliger op te worden, als ik zie hoe de wisseling heen en weer gaat. Op 11 juni stuurt staatssecretaris Snel een brief naar de Kamer over een oplossing voor ouders in de CAF 11-zaak. Binnen Sociale Zaken is op 10 juni al heel hard gewerkt aan een reactie op die conceptbrief. Uw secretaris-generaal stuurt deze reactie op aan haar collega-sg op Financiën. Bent u hierbij betrokken geweest?

Mevrouw Van Ark:

Wat er uiteindelijk gebeurt in de conversaties over die brief, is dat het de ambtelijke organisatie van SZW niet lukt om die brief te zien. Men wil daar graag advies over geven. Dat is het moment waarop ik een seintje krijg. Ik heb mijn collega van Financiën gevraagd of hij mij de brief wilde toesturen, want het zou om een brief gaan waarop alleen op bewindspersonenniveau een akkoord zou worden gevraagd, maar zoals ik zonet ook aangaf, ben ik geen jurist en hecht ik altijd wel aan het advies op dit punt. Ik heb toen dus bij mijn collega van Financiën de brief gevraagd. Ik heb hem later ook nog ge-sms't -- die sms vind ik terug in het overzicht voor de commissie -- dat ik hem bedank voor het delen van de brief en dat we akkoord zijn met de versie. Zo kunt u mijn actie lezen.

De heer Van Aalst:

We zien dat een belangrijke lijn in die reactie is dat Sociale Zaken niet wil dat de schuld wordt neergelegd bij het beleid en de wetgeving, want daarvoor is tenslotte Sociale Zaken verantwoordelijk. Kunt u toelichten waarom daar zo expliciet op gehamerd wordt?

Mevrouw Van Ark:

Er was natuurlijk een discussie over de vraag of het probleem in de Awir of in de Wko zat. Die discussie zie je door alles heen lopen. Dat maakte ook dat ik zojuist tegen u zei dat je ziet dat het daar misgaat, als je twee verschillende wetten hebt op één beleidsterrein. Ik denk dat dit ook weer zo'n moment is waarop die discussie aan de oppervlakte komt. Daar hebben de juristen bij mij op het departement ook het nodige over geschreven. Daaruit kwam steeds naar voren dat dat probleem wat SZW betreft niet in die wet lag, maar in de andere wet. Uiteindelijk is die discussie natuurlijk ingehaald door de uitspraak van de Raad van State, maar die discussie kwam hier weer aan de oppervlakte.

De heer **Van Aalst**:

Ja. Volgens mij kwam net al kort voorbij dat er gevraagd werd om generaal geld, juist om die problematiek op te lossen. Vindt u het dan niet merkwaardig dat Sociale Zaken hiervoor kiest, dat er een discussie ontstaat over dat de schuld niet bij beleid en wetgeving gelegd mag worden omdat er dan een schuldige aangewezen zou kunnen worden? Zo'n tekstuele verantwoording is in dit stadium, waarin u het volgens mij allemaal erover eens bent dat er gecompenseerd moet gaan worden, toch geen issue meer? Als je generaal geld wilt, dan moet dit toch geen issue meer zijn? Het gezamenlijke denken was toch: we gaan die ouders helpen?

Mevrouw **Van Ark**:

Ja, zeker. Dat herken ik ook uit die tijd van mijn gesprekken met de ambtelijke collega's. Omdat iedereen dat zo zeker wist en omdat dat het uitgangspunt was, denk ik dat de ruimte die is genomen om deze gesprekken te voeren over precedentwerking en over geld ... Die komen inderdaad koud en kil over, maar die zijn wel gevoerd in die context van dat grotere besef. Maar tussen departementen onderling worden heel veel overleggen gevoerd, worden heel veel budgetdiscussies gevoerd, worden heel veel van dit soort discussies gevoerd. Ik ben er in die tijd ook niet op aangeslagen alsof dit iets heel gek was. Ik herkende het vanuit andere beleidsdossiers. Ook als je allemaal hetzelfde vindt van wat er moet gebeuren, ga je vervolgens toch even kijken hoe dat gebeurt. Dus ik ben hier niet op aangeslagen.

De heer **Van Aalst**:

Anderzijds constateer ik dan wel iets heel pijnlijks op basis van het verhoor met mevrouw Mulder: het heeft 20 miljoen gekost om dat hele traject van directe financiering uit te zoeken, terwijl er ook 20 miljoen nodig was om die ouders te compenseren. We hebben dus 20 miljoen uitgegeven aan een systeem dat we vervolgens door de shredder hebben gehaald, terwijl we dat geld hadden kunnen gebruiken om die mensen te compenseren. Vervolgens ontstaat er hier een discussie over de inhoud van de brief, zo van: ja, maar wij willen niet de rekening! Daar komt nog een tweede suggestie van Sociale Zaken in die brief bij, namelijk om nader onderzoek te doen naar het proportioneel terugvorderen, terwijl u dat eigenlijk allang heeft toegezegd. Dat lijkt toch weer een beetje op het intrappen van de rem. Als we dat optellen bij het geschuif van die rekening, moeten we dan niet constateren dat dat ertoe leidt dat de ouders uiteindelijk de dupe worden en het langer duurt voordat er een oplossing komt voor die mensen?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik weet niet of het aan mij is om daar een constatering op te doen. Laat ik u zeggen dat alles

erop gericht was om die ouders te helpen en dat deze discussies lelijk zijn, maar in de machinekamers, zoals ik het dan even noem, van deze ministeries plaatsvonden. Dat laat onverlet de hoofdopdracht. Op dit moment vind ik dat ik meer op proportioneel terugvorderen had moeten zitten. Gelukkig deed de organisatie dat op dat moment wel, want op 9 oktober had ik een gesprek met mijn collega daarover. Maar dat had ik er natuurlijk direct bij moeten halen.

De heer Van Aalst:

Maar sterker nog, u had natuurlijk al een jaar eerder toegezegd dat u dat wilde onderzoeken. Dit knelt natuurlijk, want als er al eerder mee aan de slag was gegaan, was die alles-of-nietsbenadering mogelijk allang onderzocht. Het is wel pijnlijk dat dit eigenlijk is blijven liggen en dat we nu opnieuw toezegging op toezegging krijgen. Maar u bent het met me eens dat u dat al eerder had toegezegd, dus dat het misschien wel een overbodige toevoeging was van iets wat al gedaan was, maar eigenlijk was blijven liggen en op deze manier weer onder de aandacht werd gebracht.

Mevrouw Van Ark:

Dat laatste niet, in mijn beleving, omdat proportioneel terugvorderen als eerste in juli 2018 in het SO komt. Op 9 oktober 2019 geef ik daar met Menno Snel een akkoord op. Ik moet u eerlijk zeggen dat in de ministeriële wereld van departementen een jaar eigenlijk niet eens een heel gekke termijn is. Maar als ik erop inzoom, denk ik dat ik op 9 juli, maar ook in de verbeterbrief die ik later stuurde, waarin het weer een verkenning was, en vervolgens ook in deze context ... Op dat moment had ik natuurlijk de gelegenheid moeten grijpen om te zeggen: wat is dit? En op die latere momenten: "Hoe staat het ermee? Want dit is de oplossing." Dat is ook wat ik heel frustrerend vind en wat ik mijzelf kwalijk neem, wat ik heel erg vind voor de ouders die hiermee te maken hebben en wat ik graag anders had gedaan.

De heer Van Aalst:

U geeft zelf aan dat u al in 2018 proportioneel invorderen wilde gaan onderzoeken. Daarna ging u het in 2019 nog een keer doen. Dat zal dan een jaar duren, maar ik mag toch hopen dat het binnen een jaar wel onderzocht is. Opnieuw de toezegging doen dat je het nog een keer gaat onderzoeken, in het licht van het feit dat proportioneel invorderen al jaren geleden speelde als voorstel van Financiën, roept dan wel wat vraagtekens op.

Mevrouw Van Ark:

Dat begrijp ik.

De heer **Van Aalst**:

Het geschuif van de rekening en de gevolgen daarvan hebben we net al besproken. Dat brengt ons bij het volgende moment. Nadat die brief op 11 juni uit is gegaan, volgt nog een persconferentie. Dan ontstaat er wat spanning, waar we het al eerder over gehad hebben, op de samenwerking tussen Financiën en Sociale Zaken. Die spanning ontstaat op 11 juni met name doordat het beeld van die persconferentie is dat de toeslagwetgeving op de schop moet. Dat leidt ertoe dat de bal weer bij SZW komt. Wat vindt u daarvan?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik moet u eerlijk zeggen dat ik inderdaad appjes kreeg van de collega's met irritatie. Dat kon ik plaatsen, omdat er heel veel discussie was geweest. Dus dat begreep ik. Ik heb daar overigens niet op gereageerd, omdat ik dacht ... Ik begreep mijn collega ook heel erg, want die was enorm gemotiveerd om mensen te helpen en wilde dat ook laten zien. Er zat een probleem in de wetgeving, hoe dan ook, want onder die wetgeving waren mensen zo benadeeld. Ik had dus ook wel dat begrip voor mijn collega. Ik plaatste de irritatie van de collega's op het departement, die ik overigens ook heel goed snapte, eigenlijk in het licht van de voorbereidingen op die persconferentie. Ik geloof dat ze dit ook met elkaar geëvalueerd hebben en mij geadviseerd hebben om dat met de collega van Financiën te evalueren. Ik heb toen nog een annotatie meegekregen voor de ministerraad daarna. Ik heb dat overigens niet en marge met hem besproken, maar toen hijzelf een terugkoppeling gaf in de ministerraad over de gesprekken, heeft hij aangegeven dat hij met mij wilde bezien of de wetgeving moet worden gewijzigd. In respons heb ik toen aangegeven dat ik goed contact met hem heb en dat ik graag met hem wil kijken waar het in de uitvoering en waar het in de wetgeving nodig is om eraan te werken. Dus eerlijk gezegd begreep ik heel goed dat hij deze uitspraak deed.

De heer **Van Aalst**:

Dus u zegt eigenlijk ... We hadden het er net al over dat de beeldvorming lelijk was. Als je deze contacten zo voorbij ziet komen, "ik voel me collegiaal belazerd door onze vrienden van Financiën" -- een mooie tegenstrijdigheid overigens, "vrienden van Financiën" en "collegiaal belazerd" -- denk je op een gegeven moment wel: lelijker wordt het inderdaad niet. Het is wel enigszins bijzonder om te horen dat u uw collega van Financiën heeft laten weten dat u wel begreep waar hij het over had. Daarmee zegt u eigenlijk dat u de frustratie vanuit het departement Sociale Zaken niet helemaal deelde.

Mevrouw **Van Ark**:

Soms sta je ergens tussenin en begrijp je beide kanten. De frustratie van de ambtelijke

collega's was niet gelegen in het feit dát er wat moest gebeuren, maar in een passage die anders was in een brief dan in een persconferentie. Ik heb inmiddels de hoeveelheid mails en appjes gezien die daaraan vooraf waren gegaan, dus dat daar irritatie zat, snapte ik wel. Tegelijkertijd had ik een collega die achter een heel groot probleem kwam. Want even los van alle irritaties in een departement, de ellende van mensen was waartoe de staatssecretaris van Financiën zich had te verhouden. Ik wilde hem daarin graag supporten. Dat betekende ook gewoon dat ik dat heel goed begreep. Toen hij daar in de ministerraad op terugkoppelde, heb ik dan ook aangegeven dat ik dat heel graag samen met hem wilde doen, zowel op uitvoering als op wetgeving, ook als dat mijn wetgeving zou zijn.

De heer **Van Aalst**:

Oké. Dus u heeft dit ook besproken met uw ambtelijke top? Want zij stellen nogal wat. Ze geven aan dat, op het moment dat de wetgeving het probleem zou zijn, u ook politiek betrokken raakt bij deze hele vreselijke affaire. Heeft u dat nog besproken met uw ambtelijke top?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee, maar eerlijk gezegd, zoals ik eerder aan uw commissie aangaf: als je ervan bent, dan moet je er zijn. Dan weegt een argument als "kwetsbaar in de publieke opinie", zeker als je dat relateert aan de ellende van mensen -- dat deed Menno en dat deed ik ook -- voor mij niks. Als je ervan bent, moet je er staan, ook in moeilijke tijden.

De heer **Van Aalst**:

Dat begrijp ik, maar een stukje terug hadden we natuurlijk het verhaal dat Sociale Zaken wel op de rem traptte. Het zou mooi zijn geweest als daar die afweging al was gemaakt: je bent ervan of niet, maar dat is op dit moment niet belangrijk, want we gaan het nu regelen. Toch traptte Sociale Zaken toen op de rem -- door te zeggen: we gaan het weer onderzoeken en wachten op de commissie -- terwijl het voorstel eigenlijk was om over te gaan tot compensatie.

Mevrouw **Van Ark**:

Volgens mij was het voorstel van Financiën op een gegeven moment om met die commissie aan de slag te gaan. Uiteindelijk heb ik daarop gereageerd zoals het in de ministerraad is gelopen, zoals ik aangaf. Dat is het voorstel waarop we hebben gereageerd.

De heer **Van Aalst**:

Dat klopt, maar daarvoor speelde natuurlijk de wens om dit sneller te doen. Je ziet ook dat proportioneel invorderen toch weer onderzocht moet worden, wat allemaal leidt tot

vertraging, vertraging, vertraging. Ik zou niet zeggen dat daaruit helemaal blijkt dat Sociale Zaken zo snel mogelijk wil afhandelen en zijn verantwoordelijkheid neemt.

Mevrouw **Van Ark**:

Als ik het vermogen had om iets in het verleden te veranderen, dan was het dit wel geweest.

De heer **Van Aalst**:

Duidelijk. Dan geef ik het woord aan collega Leijten.

Mevrouw **Leijten**:

Daarna is het wachten op de commissie-Donner en zijn advies. Heeft u nog contact, al dan niet samen met uw collega van Financiën, met de commissie-Donner?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee, ik heb geen contact gehad met de commissie-Donner.

Mevrouw **Leijten**:

De commissie-Donner is voorzien in de week voor het herfstreces. Dan wordt het in de ministerraad al besproken. Daar wordt aangegeven dat de staatssecretaris graag ... Of nee, de commissie-Donner is voorzien in het herfstreces. Omdat er dan niet wordt vergaderd, wordt het de week daarvoor besproken. Er wordt aangegeven dat de staatssecretaris van Financiën het advies eigenlijk wil overnemen. Was u betrokken bij dat besluit?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee.

Mevrouw **Leijten**:

Was er toen nog een discussie over wie de rekening zou betalen?

Mevrouw **Van Ark**:

Niet dat ik weet.

Mevrouw **Leijten**:

U heeft zich er niet van verzekerd dat er geen rekening kwam voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid?

Mevrouw **Van Ark**:

Excuus. In de adviezen die ik heb gekregen, heb ik wel teruggevonden dat het geld een discussie bleef. Ik corrigeer mezelf. Geld blijft een discussie.

Mevrouw **Leijten**:

En dat was op dat moment niet opgelost?

Mevrouw **Van Ark**:

Daarop moet ik u het antwoord op schuldig blijven.

Mevrouw **Leijten**:

Maar het was voor u in ieder geval geen belemmering om het voorstel van de staatssecretaris van Financiën om de commissie-Donner over te nemen ...

Mevrouw **Van Ark**:

Nee.

Mevrouw **Leijten**:

Was u op de hoogte gesteld van het beperken van de precedentwerking door de commissie-Donner, dat dat was gelukt?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee. Kunt u dit iets verduidelijken?

Mevrouw **Leijten**:

Nou, het was een belangrijk punt voor Sociale Zaken, ten eerste de rekening, maar ook precedentwerking.

Mevrouw **Van Ark**:

O, zo, op die manier! Nee, de eerste keer dat ik ...

Mevrouw **Leijten**:

Het lijkt me dat u dan verder kijkt: "O, dat komt weer terug. Er komt een advies van de commissie en dat nemen we over. Zijn die problemen dan opgelost?" Wij hebben ook gezien dat het geld op dat moment nog een discussiepunt was, maar geen belemmering meer. Maar hoe zit het met de precedentwerking? Was de groep voor Sociale Zaken voldoende afgebakend om akkoord te gaan met het advies van de commissie-Donner?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik heb de discussies die wij nog hadden ... Ik kijk heel even terug in mijn notities ... Ik zie in de ambtelijke discussie in november terug: het openstaande discussiepunt tussen Financiën en Sociale Zaken is de verdeling van de rekening. Dat is volgens mij het overblijvende discussiepunt.

Mevrouw **Leijten**:

Nou zei u eerder: mijn collega werd geconfronteerd met een probleem dat veel groter was dan aanvankelijk leek. Was op dat moment voor u ook duidelijk hoe groot de omvang was van het probleem?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee. Ik moet u ook aangeven dat ik het op dat moment nog echt zag als een probleem dat in het verleden lag. Dat was eigenlijk de start van dat het mij steeds helderder werd dat het groter was.

Mevrouw **Leijten**:

Wij zien dat er op het ministerie van Financiën in relatie met de Belastingdienst discussies zijn over het invorderen van lopende schulden die te maken hebben met de CAF-problematiek, dus die voortkomen uit die groepsgewijze onderzoeken, maar ook als het gaat over de nihilstelling met opzet en grove schuld. Wordt u erover geïnformeerd dat deze mensen geconfronteerd blijven worden met invorderingen van de Belastingdienst?

Mevrouw **Van Ark**:

Volgens mij is de eerste keer dat ik van opzet/grove schuld hoorde ... Dat kan ik me niet ... Dat is in 2019, laat, misschien zelfs bij Donner 2. Ik ... Nee.

Mevrouw **Leijten**:

Het was een advies dat u kreeg van een meldpunt.

Mevrouw **Van Ark**:

Het zwartboek van de SP? O, ja, dat klopt hoor! Daar heb ik wel over gesproken met ... In oktober had ik een overleg met Menno Snel. Dat ging onder andere over het proportioneel terugvorderen, maar ook over het zwartboek. Ik heb daarover een voorgesprek gehad met de directeur-generaal. Volgens mij adviseerde de organisatie om daar samen in op te trekken en dat vond ik een goede zaak.

Mevrouw **Leijten**:

Zijn er toen aantallen gemeld van mensen die daarmee te maken hadden?

Mevrouw **Van Ark**:

Mij niet. Dat staat mij niet bij.

Mevrouw **Leijten**:

Later duikt er op het ministerie van Financiën nog een discussie op over het stopzetten van die invorderingen. Dat gebeurt mede op verzoek van de Kamer, omdat de commissie-Donner vertraagd was, wat samenhang met de uitspraken van de Raad van State. Op dat moment worden er ook notities voorbereid op dat opzet/grove schuld. Wordt u daarover geïnformeerd?

Mevrouw **Van Ark**:

Dat staat mij niet bij.

Mevrouw **Leijten**:

U wordt ook niet geïnformeerd over de aantallen?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik heb zelf gevonden dat we na het verzoek van de commissie-Donner over de kerstnota, waar u ongetwijfeld ook nog op komt, een Kamerbrief voorbereiden over de kinderopvangtoeslag en dat dan de uitspraak komt van de Raad van State. Dan krijg ik nota's daarover en over Donner, maar niet op dit detailniveau.

Mevrouw **Leijten**:

Nee.

Ik wilde u tot slot van alles vragen over hoe u op allerlei zaken reflecteert, maar daar heeft u al wel antwoord op gegeven. U triggert mij met de opmerking: u komt nog wel terug op de kersttas. Dat brengt mij tot een vraag daarover. Hoe is het mogelijk dat de informatiehuishouding bij Sociale Zaken er zo erbarmelijk voor staat?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik moet u zeggen dat ik u het antwoord daarop schuldig moet blijven. Toen de nota van die kersttas bovenkwam, waar een en ander in stond, heb ik gevraagd: wat als we de zoektermen verbreden en zelf op meerdere termen gaan zoeken? Toen vonden we dus dingen, en dat was mede de aanleiding voor dat onderzoek. Dus ik zou zeggen: hadden we dingen beter vastgelegd, dan was het nu makkelijker terug te vinden geweest. Maar wellicht hadden we ook wat meer zaken nog in het geheugen kunnen hebben; dat is waarover de heer Van Aalst mij ook heeft ondervraagd.

Mevrouw **Leijten**:

U heeft heel specifiek documenten aangeleverd voor die commissie-Donner. Dat was een

beperkttere zoekopdracht. Met een ruimere zoekopdracht kwam er meer naar boven, maar ook heel veel zaken nog niet. Onder andere het voorstel voor proportioneel terugvorderen van de Belastingdienst is wel terug te vinden bij de Belastingdienst, maar niet bij Sociale Zaken.

Als allerlaatste wil ik u graag het volgende vragen. U heeft best wel veel gereflecteerd op de afslagen die mogelijk gemist zijn en u heeft aangegeven dat u dat betreurt. Nou heb ik een brief van uw hand gevonden die heel recent is, van voordat u uw overstap maakte naar het ministerschap van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Daarin geeft u een blik op de kinderopvang. Mij valt op dat u daarin zegt dat er geen stelselwijziging nodig is, dat het huidige stelsel effectief en doelmatig is en dat de hoge terugvorderingen nog maar een marginale rol spelen.

Mevrouw Van Ark:

Ja. Ik denk dat van binnen in het systeem is geredeneerd. Ik kan het althans nu niet meer in een andere context plaatsen, want ik realiseer me natuurlijk hartstikke goed dat de voltallige Kamer heeft gezegd dat we ervan af moeten en dat er ook in het kabinet lessen zijn geleerd. Ik heb ook in 2020 veelvuldig contact gehad met de collega van Financiën, de opvolger van Menno Snel. Dus laat ik het zo zeggen: ik weet niet helemaal zeker wat de context van deze vraag is, maar ik denk dat wellicht ook alle gesprekken met deze commissie toch tot andere inzichten zullen leiden.

Mevrouw Leijten:

Ik stel deze vraag ook omdat er, los van de hele discussie over de kinderopvangtoeslag, een hele discussie onder ligt over het stelsel waarin je uitgaat van vraag en aanbod en mogelijke marktprikkels. Heeft dat voor u ook meegespeeld in de hele discussie over het wel of niet oplossen van problemen via de directe financiering?

Mevrouw Van Ark:

Nee, want in de eerste nota die ik kreeg over directe financiering, staat dat de kenmerken van het stelsel van kinderopvang niet veranderen met directe financiering. Dat heeft voor mij dus geen rol gespeeld.

Mevrouw Leijten:

Oké. Ik heb geen vragen meer, voorzitter.

De **voorzitter**:

Ik wil tussendoor even checken. We zijn nu al bijna tweeënhalf uur bezig en eigenlijk wilde ik het verhoor afmaken, maar ik wilde even checken of u dat ook trekt.

Mevrouw **Van Ark**:

Zeker. Dat is prima.

De **voorzitter**:

We kunnen ook even schorsen, maar dan gaan we door. Ik geef het woord aan mevrouw Kuiken.

Mevrouw **Kuiken**:

Dank. Ik heb nog een twee- of drietal vragen. Mijn eerste vraag gaat over de notitie van september 2018, waaraan uzelf refereerde. U zegt dat u toen zelf op een rijtje hebt laten zetten welke fraudegevallen zich op uw departement voordeden. U noemde daarbij de WW, maar u wilde toen weten welke zaken er nog meer op uw departement speelden of wellicht gerelateerd waren aan uw departement. Correct? Dus u vraagt: welke zaken betreft het hier precies?

Mevrouw **Van Ark**:

Ja, ik heb u ook toegezegd dat ik u die nota doe toekomen. Die heb ik inderdaad gevraagd naar aanleiding van het verhaal van Nieuwsuur over de WW-fraude. De nota gaat in op de langlopende fraudezaken met de kinderopvangtoeslag in 2014. Daarin wordt aangegeven dat ouders in grote financiële problemen gekomen zijn vanwege een regeling die op de begroting van SZW staat, dat door de traditioneel gesloten houding van de Belastingdienst het risico bestaat dat nieuwe feiten boven tafel komen zolang de zaak nog loopt, en dat SZW erkent dat er in deze tijd goede gronden waren voor het vermoeden van onregelmatigheden, maar dat het goed is dat van deze werkwijze is afgestapt. Dat staat in die nota.

Mevrouw **Kuiken**:

Maar als ik hem samenvat, wordt daarin dus al duidelijk gesproken over die kinderopvangtoeslag van 2014 en die zaak die niet goed is gegaan. Correct?

Mevrouw **Van Ark**:

Dat klopt, en omdat het in 2014 was, leek het voor mij op dat moment een afgesloten periode, omdat ik de alles-of-nietsbenadering die ook in het heden speelde, niet in de volle omvang kende.

Mevrouw **Kuiken**:

Maar uw ambtenaren schrijven ook -- of u zegt dat hier -- dat er inmiddels nette regelingen waren. Waar duidt die uitspraak op?

Mevrouw **Van Ark**:

Voor zover ik dat kan plaatsen ... Ik heb die nota gevraagd en voelde mij daarmee geïnformeerd. Ik denk dat dit refereert aan waar ook de heer Van Aalst mij op heeft bevraagd, maar wat gewoon niet in mijn denkwereld zat. Ik zie hier staan dat er van een werkwijze is afgestapt. "Nou, die werkwijze ken ik niet, maar nu gaat het goed."

Mevrouw **Kuiken**:

Oké. Maar dat betekent in ieder geval dat het niet in die notitie stond en dat de ambtenaren er dus ook niet op doorgevraagd hebben of die gevallen uit 2014 daadwerkelijk netjes waren afgerond of afgehandeld.

Mevrouw **Van Ark**:

Nee, dat herken ik niet uit die nota, maar voor de zekerheid en de volledigheid zal ik die aan uw commissie doen toekomen.

Mevrouw **Kuiken**:

Oké. Dank. Dan nog even over die precedentwerking. Daarvoor gaan we terug naar 6 juni 2019. U zegt dat twee zaken heel duidelijk een rol speelden, de financiën en de precedentwerking. Kunt u nog kort samenvatten wat er met precedentwerking werd bedoeld? Waar was men expliciet bang voor?

Mevrouw **Van Ark**:

Het is natuurlijk een heel juridische discussie. Ik heb al aangegeven dat ik geen jurist ben. Maar in alles wat met wetgeving te maken heeft en in allerlei regelingen geldt dat als je in één regeling aan een touwtje trekt, er bij een andere regeling ook aan touwtjes getrokken moet worden.

Mevrouw **Kuiken**:

Maar de mensen die u adviseerden, zullen vast concrete voorbeelden hebben aangedragen. Is dat zo?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik heb ze zelf niet heel scherp op het netvlies staan. In algemene zin herken ik heel erg het

thema van precedentwerking. Vaak denken mensen: waarom duurt iets zolang? Dat is omdat je dit allemaal uitgezocht wilt hebben.

Mevrouw Kuiken:

Maar goed, u zit in uw kantoor. Dat was de plek waar u al dit soort adviezen kreeg. Er werden pittige discussies gevoerd; dat heeft u net gezegd. Er komen duidelijke tegengeluiden uit uw ministerie. Uw ambtenaren waarschuwen u; dat zijn de mensen die u net beschreef. Ze zijn bang voor precedentwerking. Maar dan komen er toch concrete voorbeelden voorbij?

Mevrouw Van Ark:

Ongetwijfeld. Ik kan ze ook voor u opzoeken, als u dat wilt. Maar als ze woordelijk aan me overgedragen zijn, zijn ze in ieder geval niet zo bij me blijven hangen, anders dan dat ik weet dat het altijd goed uitgezocht moet worden, want er zijn altijd mensen in vergelijkbare situaties en je wilt mensen niet benadelen ten opzichte van iemand anders. Dus dat zulke zaken in algemene zin uitgezocht moesten worden, vond ik niet gek. Ik ben daar niet op aangeslagen. Dat is een algemeen voorkomend thema als het over regelingen gaat.

Mevrouw Kuiken:

Dan mijn aanvullende vraag hierop. Er werd u ook gevraagd: dan heeft u toch direct invloed gehad op de besluitvorming die vervolgens heeft plaatsgevonden in de ministerraad? Daarop antwoordt u: het is niet aan mij om daar een constatering op te doen. Maar het was toch uw departement, het waren toch uw ambtenaren en uw conclusie, die zeiden: we moeten hier oppassen, want er is precedentwerking? Dat heeft dan toch een rol gespeeld in de besluitvorming die vervolgens heeft plaatsgevonden?

Mevrouw Van Ark:

Ja, maar de discussie wordt voorbereid en als de twee departementen tot overeenstemming komen, is de discussie afgehecht. Soms is de discussie niet afgehecht, maar moet iets wel besproken worden. Dan wordt het besproken door de bewindspersonen en kan een collega aangeven: ik heb nog een aantal zaken die ik graag verder uitgewerkt wil hebben. Dan kaart je dat aan en wordt het weer door de ambtelijke organisatie opgepakt.

Mevrouw Kuiken:

Maar hoe ging dat in deze route?

Mevrouw Van Ark:

Dan praat u over de ministerraad van 7 juni 2019?

Mevrouw **Kuiken**:

Ja.

Mevrouw **Van Ark**:

Dan kijk ik even in de aantekeningen die ik daarvan heb hoe dat is gegaan. Daar heeft de collega van Financiën een aantal opmerkingen gemaakt. Ik vind het niet aan mij, tenzij u dat aan mij vraagt, om daaruit te citeren.

Mevrouw **Kuiken**:

Nee, het is inderdaad niet aan u om direct aan te geven wat er in die ministerraad is gedeeld. Maar de desbetreffende bewindspersoon gaat daarnaartoe op basis van een discussie die met onder anderen u is gevoerd. Daarmee heeft u toch een rol?

Mevrouw **Van Ark**:

Ja, dat klopt, en die discussie speelt in de voorbereiding een rol. Als men daaruit komt, is het prima. Als men er niet uit komt, ...

Mevrouw **Kuiken**:

Maar is men er in dit geval uit gekomen of niet?

Mevrouw **Van Ark**:

De thema's precedent en financiën bleven natuurlijk een onderwerp voor SZW. Dat zie ik zelfs nog terug in de nota's van november. Ook daar gaat het over de financiën. In de ministerraad de bereidheid tonen om mee te denken, om actief mee te denken, wat de collega van Sociale Zaken ook namens mij heeft gezegd, is het haakje voor organisaties om weer over deze thema's door te spreken.

Mevrouw **Kuiken**:

Maar mijn vraag is even heel specifiek. Er wordt uiteindelijk na overleg tussen u en uw collega-bewindspersoon besloten om een pas op de plaats te doen. Mijn vraag is: heeft u daar invloed op gehad door het gesprek dat u heeft gehad met uw bewindspersoon? En het antwoord is eigenlijk heel simpel, ja of nee.

Mevrouw **Van Ark**:

Nou, dan zeg ik dat het antwoord daarop nee is.

Mevrouw **Kuiken**:

En waarom vindt u dat?

Mevrouw **Van Ark**:

Omdat de collega uiteindelijk een voorstel heeft gedaan in de ministerraad en wij hebben aangegeven daar actief op mee te denken, omdat we allemaal een oplossing wilden voor deze ouders.

Mevrouw **Kuiken**:

Oké. Ik ben klaar met mijn vragen, voorzitter.

De **voorzitter**:

Ik heb ook nog een paar vragen. Even in aansluiting hierop: wat is de inhoud van het begrip "meedenken"?

Mevrouw **Van Ark**:

Zoals wij dat vanuit SZW deden, betekent "meedenken": we willen hierover nog om tafel en we gaan eruit komen. Zo vertaal ik het altijd.

De **voorzitter**:

Laat ik 'm even heel scherp maken. Is het meedenken in de zin van een oplossing voor de ouders of in de zin van het beschermen van de belangen van het ministerie?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik heb het ervaren als het meedenken in het oplossen van de problemen voor de ouders, want dat was de hoofdtaak. Zo voelden wij dat ook op het ministerie.

De **voorzitter**:

Oké. Nou hebben wij het in de verhoren van de afgelopen weken ook over businesscases gehad. Bent u bekend met dat fenomeen?

Mevrouw **Van Ark**:

Niet totdat ik de stukken las voor het verhoor.

De **voorzitter**:

Hebt u in uw functioneren als staatssecretaris, in de periode waarnaar wij onderzoek doen, ooit ermee te maken gehad dat het fenomeen businesscase van invloed was op keuzes die u moest maken?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee. Het enige is dat er in de nota's over directe financiering en de Belastingdienst een gedachtestreepje stond met de strekking: er staat nog 8 miljoen voor bestrijding van fraude

op de begroting, en wij denken dat het 16 miljoen is en de Belastingdienst 8 miljoen -- of andersom. Maar dat had voor mij geen enkele resonantie en daar heb ik ook nooit wat van gemerkt. En de businesscase Fraude herken ik niet.

De voorzitter:

Want wat mij ook opvalt: ik denk dat u als bewindspersoon verantwoordelijk was voor het budget dat voor de kinderopvangtoeslag in de rijksbegroting stond.

Mevrouw Van Ark:

Ja.

De voorzitter:

Maar ik heb tot nu toe eigenlijk nog niemand meegemaakt die er echt een probleem mee had als dat een beetje meer of een beetje minder was. Is dat een juiste constatering? Had u er last van als het budget overschreden werd?

Mevrouw Van Ark:

Nou, nee, want dat betekende dat zo veel mogelijk ouders kinderopvang hadden, dus dat was eigenlijk gewoon goed nieuws.

De voorzitter:

Het geeft in ieder geval iets weer over mijn eigen verantwoordelijkheid als ik ooit een budgetverantwoordelijkheid had, dat ik daarmee wel heel protestants ben omgegaan. Maar het schijnt allemaal ... Nou ja, "niet zo veel uit te maken", maar het schijnt allemaal weer op een andere manier gecompenseerd te worden op de begroting van een ministerie. Heb ik dat goed begrepen?

Mevrouw Van Ark:

Op het moment dat je een post kinderopvangtoeslag hebt, is het gebruik daarvan eigenlijk bepalend. Dat schat je in van tevoren en dat kan mee- of tegenvallen. We wisten bijvoorbeeld ook dat er bij een aantal mensen sprake was van niet-gebruik. Daar wil je vanaf, want je wilt dat mensen die er recht op hebben, het juist gebruiken. Het is dus geen thema in de zin van "je moet binnen het budget blijven". Je schat het gebruik van tevoren in, maar uiteindelijk bepalen mensen zelf of ze er gebruik van maken of niet.

De voorzitter:

Maar als het overschreden werd, moest u het elders binnen het ministerie weer ergens vandaan halen, want de minister van Financiën zat er toch iets strakker in, had ik het idee.

Mevrouw **Van Ark**:

De minister van Financiën is altijd heel streng, dus dat betekent eerst naar je eigen begroting kijken.

De **voorzitter**:

Ik stel de vraag omdat ik bij aanvang van deze verhoren het idee had dat de financiën misschien wel een rol gespeeld hebben om het een beetje strak te houden naar die ouders toe. Niet?

Mevrouw **Van Ark**:

Nee, dat herken ik niet. Totaal niet.

De **voorzitter**:

Dan een laatste vraag. U kwam hier vanmorgen binnen en toen zei u: ik heb het geanalyseerd en had vier punten die volgens mij een rol speelden. Kunt u die vier punten nog eens noemen?

Mevrouw **Van Ark**:

Ja. De complexiteit van het systeem, de voorschotsystematiek, dus dat je je eigen inkomen en het aantal uren dat je gaat afnemen moet schatten, de vaststelling achteraf van het inkomen waarop de kinderopvangtoeslag gebaseerd is -- dat kan wel jaren duren -- en de verantwoordelijkheid voor de informatievoorziening, die in het systeem wel heel erg bij de ouders is belegd.

De **voorzitter**:

Nou heb ik die vier punten opgevat als dat u al vrij snel na aanvang van uw staatssecretariaat al een soort analyse hebt gemaakt, naar ik aanneem met uw ambtenaren, en dat deze punten voor u de crux waren. Klopt dat?

Mevrouw **Van Ark**:

Ja, dat klopt.

De **voorzitter**:

Ik verbaas mij daar in die zin over dat wij inmiddels door de verhoren en de stukken weten dat zeker binnen uw ministerie daarvoor ook al andere problematieken bekend waren als elementen, bijvoorbeeld het disproportioneel terugvorderen. Dat weten we omdat er ook al jaren gesleuteld werd om tot directe financiering te komen. Dat was de oorzaak daarvoor, maar ik hoor u dat niet noemen bij die vier punten. Daar ben ik best verbaasd over.

Mevrouw **Van Ark**:

Ik achteraf ook, en ik denk ook wel collega's van mij op het ministerie. Dat is ook wel in de verhoren aan de orde geweest. Ik heb deze ...

De **voorzitter**:

Maar als je puur kijkt ... Je kunt bijna niet om directe financiering als een van de elementen in de analyse heen als je weet dat dat ministerie al twee, drie jaar bezig was om voor te sorteren op direct financieren.

Mevrouw **Van Ark**:

Ja. Deze vier onderdelen van die probleemanalyse moesten voor mij natuurlijk ook beeld en geluid en geur en kleur krijgen, dus ik heb gevraagd: wat betekenen die vier zinnen dan? Daar ben ik in mijn eerste overleg heel grondig op ingegaan. Dan krijg je bijvoorbeeld de illustratie van iemand met een laag inkomen die een relatief hoge kinderopvangtoeslag heeft, maar een onzekere baan, waardoor het steeds verandert. Je schat het verkeerd in of je bent een doelgroeper of een student. Zo kreeg het voor mij kleur, maar het bleef wel beperkt tot deze vier elementen en dat vind ik ontzettend, ontzettend spijtig. Dat spijt me echt heel erg. Al die ouders die met deze problematiek geconfronteerd zijn, in de wetenschap dat ik dit jaren eerder had kunnen oplossen, ...

De **voorzitter**:

Dat heeft u bij herhaling gezegd en ik geloof ook wel dat het u spijt, want ik weet wat u bijvoorbeeld ten aanzien van de schuldenproblematiek heeft gedaan. Het zou dus inderdaad heel onlogisch zijn dat dit dan geen prioriteit had gehad. Maar dan verbaast het mij eens te meer dat dat in een soort dode hoek is blijven zitten. Ik vind het heel belangrijk dat wij als commissie, ook voor de toekomst, leren hoe we dat nou kunnen voorkomen. U bent daar geweest. Ik hoop dat ... Wat is uw analyse op dat punt?

Mevrouw **Van Ark**:

Ik vind dit echt de belangrijkste vraag, omdat, zoals ik eerder aangaf, die hoofdbelofte van de overheid niet verbroken mag blijven. Die is verbroken, maar die moet weer heel gemaakt worden. Het antwoord op deze vraag is dus cruciaal. Ik ga nu interpreteren, maar ik denk toch dat het niet hebben van een soort collectief geheugen ... Ik zie overdrachtsmomenten ... Ik ben er zelf ook onderdeel van. Ik heb een overdracht gehad waarbij je 80% van de materie meekrijgt, maar als dat drie keer gebeurt, is er heel veel waardevolle materie weg. Misschien is dat een heel logische verklaring. Ik hoop dat u erachter komt, omdat ik denk dat het cruciaal is voor het herstel van niet alleen de ouders, maar ook de rest van Nederland, die met verbijstering kijkt naar wat hier is gebeurd.

De **voorzitter**:

Het alternatief is bijna dat we op ieder ministerie 15 ministers en 38 staatssecretarissen benoemen, maar dat is ook geen alternatief.

Mevrouw **Van Ark**:

Dat is ook niet aan te bevelen, nee.

De **voorzitter**:

Maar goed, misschien is dat de grote vraag wel die ons ook moet bezighouden. Ik wil u danken voor het horen en ik wil hierbij afronden. Ik vraag de bode om u de zaal uit te geleiden. Om 13.00 uur gaan wij door met het verhoor van voormalig staatssecretaris Snel.

Sluiting 12.04 uur.